

2

RODNA GRUDA

februar 1967

revija Slovenske izseljenske matice

Slika na naslovni strani: model za mali kruhek, ki je folklorna posebnost v Škofji Loki in Dražgošah

Foto: Milan Eumer

Tako so lani konec decembra na Brniku pozdravili prve tuje turiste v letošnji zimi. Skupino 164 turistov iz Holandije sta pripeljali dve letali Adria-avio prometa

Foto: E. Šelhaus

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica ZIMA VRŠCAJ. Urednika: INA SLOKAN in JOŽE PREŠEREN.

Grafično oblikovanje: Spela Kalin in Sašo Mächtig.

Izhaja dvanajstkrat na leto. V poletnem času izdeta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 5 ZDA dolarjev. Za plačila iz inozemstva: devizni račun pri Splošni gospodarski banki 501-620-5-3204-10-4; za dinarska plačila 501-8-51. Poština plačana v gotovini. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

RODNA GRUDA

revija Slovenske izseljenske matice

Februar

XIV. leto

Št. 2

Vsebina:

Boro Borovič: Na dopustu v domovini
Rado Vouk: »Kjer hiša mojega stoji očeta«
»Sami ste se postavili v zemljevid sveta«
F. Šetinc: Slovenščina v jugoslovanski federaciji

Novice iz matice

Priprave za novo sezono
V spomin Joséja Sviličiča

Zanimivosti — novice

Š.: Novoletni sprejem slovenskih duhovnikov
Dokazilo kvalifikacij
Spremembe pri uvozu avtomobilov
Naša lepota
Tudi letos kmečka ohcet
Šport
Jože Prešeren: »Dežela je lepa in ljudje veseli«
Tjaša André: V Ljubljani — evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju
Ivo Pirkovič: Gradovi umirajo (odlomki iz kronike)

Kultura

Jana Milčinski: Trije nagrajenci v Slovenjem Gradcu
J. M.: Umetniški večer pri nas doma
Knjižna zbirka Prešernove družbe
Rado Vouk: Pisatelj in dramatik nove generacije
35 let trboveljske Zarje

Otroci berite

Naši po svetu

Jože Župančič: Lojze Špehek — prvi slovenski muzikant v Ameriki

Naši pomenki

Vprašanja — odgovori

Ina Slokan: Srce in domovina
S. Pogačnik-Toličič: Kako nadomestiti otroku očeta

Učimo se slovenščine

F. Jakopin: Naša beseda

Humor

Gostinsko podjetje

Istra

IN OBRAT

Repljev hram

Ko boste obiskali rojstno domovino, vas vabimo, da se oglasite tudi pri nas

Postregli vas bomo dobro in poceni!

Gostinsko podjetje

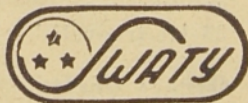
»ISTRA«

Ljubljana,

Moša Pijadejeva c. 28

Tovarna umetnih brusov

MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA 60

izdeluje umetne bruse
z zaščitnim znakom
SWATY
na osnovi
keramičnega,
bakelitnega
in šelakovega veziva

Priporoča se s svojimi
kvalitetnimi izdelki

Napredek je zarezal globoke brazde tudi v svet ob Muri, kjer je kruha dovolj za vse. Začasno delo v tujini pomeni za marsikoga bližnjico do najbolj zahtevnih želja: novih hiš, avtomobilov itd.

Olga Mihelič: »Otroka me najbolj pogrešata, zato bom letos poslednjič šla na delo v zamejstvo...«

Franc Kohek: »Hišo si bom obnovil in dokupil nekaj zemlje, potlej me tujina ne bo več videla...«

NA DOPUSTU V DOMOVINI

SREČANJE S POMURSKIMI SEZONCI

Sneg še ni dodobra pobelil pokrajine ob Muri, ko so spet oživele poti sezonskih delavcev, ki se po večmesečnem delu v tujini vračajo na svoje domove. Moški in ženske v najlepših letih, pa mladež, ki se je morda prvič spopadla s tegobami sezonskega dela v zamejstvu — vsi hitijo po bližnjicah k svojim dragim. Brez solz so odhajali in tako se tudi vračajo današnji sezonci v svet ob Muri na prelomu leta. Preveč vezi jih priklepa na te lepe kraje in prijazne domačije, da bi žrtvovali ta košček zemljice, v katero je naš čas preveč vidno zarezal brazdo napredka.

»Lahko je biti danes sezonski delavec, ko vsak ve, da bo še tako daleč v zamejstvu deležen skrbi svoje države, ki je v duhu najbolj naprednih načel o sožitju med deželami in ljudstvi poskrbela tudi za vrsto mednarodnih sporazumov in pogodb.« Povzemamo misli sezonskih delavcev, ki smo jih te dni obiskali na njihovih domovih.

Tako je tudi prav, zakaj premiki v sodobnem evropskem gospodarstvu nič ne kažejo na to, da bi se lahko naši ljudje tako kmalu odpovedali odhajanju načasno delo v tujino. Čeprav med našimi sezonskimi delavci prevladujejo taki, ki jih usmerja v tujino predvsem želja po hitrejšem dvigu standarda, ni mogoče prezreti, tudi naprednih teženj ljudi po obnovi doma, po nakupu zemlje, kmetijskih strojev in ne nazadnje avtomobilov, ki so že marsikje na kmečkem dvorišču povsem vsakdanji pojav.

Vse to pa je našim ljudem v tujini sorazmerno lahko dosegljivo, saj veljajo Pomurci za marljive in vestne delavce, zato jih tuji delodajalci cenijo in si marsikje prizadevajo, da bi zadržali najboljše tudi čez zimo.

Toda naši delavci so gluhi za take pobude, zakaj domotožje je močnejše in navezanost na dom večja, da bi se zaradi zapegljivega zvena avstrijskih šilingov, nemških mark, francoskih frankov ali švedskih kron odpovedali povratku k svojim družinam.

Tu smo jih v dneh pred Novim letom tudi iskali in poskušali zvedeti, zakaj odhajajo na delo v tujino in kaj menijo o tem pojavu, ki je povzročil pravcato preseljevanje ljudstev iz manj razvitih dežel na jugu v gospodarsko močnejše severne države.

Dvojčka Mirko in Stanko

Ljudje v Turnišču pri Lendavi so debelo gledali, da je 26-letni Mirko Šernek prišel iz Nemčije brez svojega brata Stanka, zakaj dvojčka sta tako navezana drug na drugega, da so ju pred leti pustili služiti celo vojsko v isti enoti.

Sedaj pa...

»Čeprav že peto leto zapored odhajam na delo v Nemčijo, me domotožje čedalje bolj pesti in resno razmišljam, ali naj se sploh še odločim kdaj za to pot!« nam je pripovedoval Mirko, ki ga je dom z ženo in dveletnim sinčkom Darkom predčasno zvabil na pot v domovino. Da celo brez Stanka, svojega brata, se je vrnil Mirko k svoji družinici, ki bo kmalu pod novo streho.

Mirkova žena je učiteljica v domači vasi in tudi Mirko bi kot izkušen šofer in mehanik lahko našel delo doma. Toda želja po hitrejšem in večjem zaslužku ga je zvalila na pot in sedaj, ko se mošnjiček za novo hišo tako vidno debeli, se Mirko ne more upirati skušnjavi.

»Veste, najhuje je spomladi, ko se prebujata narava. Takrat se včasih le težko premagujem, da ne sedem na prvi vlak,« nam je pripovedoval med drugim Mirko, ki je odraščal v družini s šestnajstimi brati in sestrami.

Vsak mesec na poti v domovino

»Zares ne vem, če me sploh lahko uvrstite med sezonske delavce, saj prihajam iz Gradca, kjer delam že tretje leto, najmanj enkrat mesečno na obisk k družini!« nam je sredi dela pri obnavljanju svoje hiše v Melincih dejal Franc Kohek.

Franc Kohek je samo eden izmed številnih domačinov, ki tako nihajo med delom v tujini in domom. Štiričlanska družina natanko ve, kateri dan lahko pričakujejo očeta, ki nikoli ne pride brez sladkih pomaranč in drugih dobrot.

»Ko sem bil majhen in je moj oče odšel za dolgo časa na delo v tujino, smo odraščali brez njega — pogostokrat lačni in bos!« nam je razlagal Kohek trpke spomine na mladost. Tudi sam je neposredno pred drugo svetovno vojno odšel za kruhom v Nemčijo, kjer pa so ravnali z njimi vse drugače kot z ljudmi.

Tudi pri graškem podjetju, kjer sedaj dela, so jih poskušali skrajja prikrajšati pri zaslužku, toda vmešalo se je naše predstavninstvo, odločno pa so posredovali tudi avstrijski sindikati. Tako so dosegli svoje pravice in vse ugodnosti, ki gredo našim sezonskim delavcem.

»Veste, pogodba, ki jo je sklenil naš zavod za zaposlovanje z delodajalcem, je za nas zakon in zahtevamo, da spoštujejo ta dogovor tudi na oni strani,« nam je dejal odločni Kohek pred svojo obnovljeno hišo.

Najhuje je materam

»Lahko mi verjamete, da je najhuje nam materam, ki ob taki odločitvi nihamo med materinskim čutom dolžnosti do otrok in željo po dobrem zaslužku!« nam je dejala s solznimi očmi 35-letna Olga Miholič iz Dokležovja.

Miholičeva odhaja prav tako že tretje leto na sezonsko delo v Avstrijo, kjer zelo cenijo njene pridne roke na neki veliki vrtnariji blizu Dunaja. Ker imajo v Dokležovju precej veliko posestvo, je navajena trdega dela, zato tudi precej zasluži.

»Pri naši hiši sem prva, ki sem zbrala toliko poguma, da sem se odločila za začasno delo v zamejstvu!« je rekla Miholičeva in stisnila k sebi oba otroka in moža, ki v času njene odsotnosti prevzema tudi zahtevne materinske dolžnosti.

No, pri Miholičevih so se odločili, da bodo samo še eno leto brez gospodinje. Dotlej se bo nabralo dovolj na hranilni knjižici, da bodo lahko obnovili domačijo in kupili tudi kak stroj.

Dve, ki ne poznata skrbi

»Da, mladi brez družin in obveznosti odhajajo danes v tujino kot na letovanje!« so nam dejali pri Frasovih v Dokležovju, kjer se je med devetimi otroci odločila najstarejša hčerka Anica letos prvič za sezonsko delo v zamejstvu. Tega mnenja so tudi pri Mihaličevih, kjer se je 20-letna Katica med šestnajstimi člani družine pridružila Anici, s katero sta prebili skoraj deset mesecev v velikem gostišču blizu Dunaja.

»Pomislite, obleke so nama zaklenili v tem gostišču, ko sva odhajali domov, samo da bi se prihodnjo pomlad zanesljivo vrnili!« sta ponosno pripovedovali veseli dekleti in trdili, da je delo na domači kmetiji hudo bolj naporno, kot pa opravljanje v prijaznem gostišču v Avstriji.

Obe sta tudi menili, da se bosta spomladi zares vrnili nazaj. »Samo nemškega jezika naj se doobra naučiva, potem nama ne bo težko oditi na konec sveta!« sta z mladostnim zanosom vztrajali mladi Pomurki, obdani z domačimi, ki pa le niso mogli skriti zaskrbljenosti za svoji dekleti.

In vendar je doma najlepše

Vsi, prav vsi sezonski delavci, ki smo jih srečali te dni ob njihovem povratku iz tujine, vedo povedati eno: *doma je najlepše*. Vsako leto se vračajo ljudje v svoje kraje, v bojazni, da ne bi bili prikrajšani za najlepše, o čemer so sanjali dolge mesece svoje odsotnosti.

Prijetni in prijazni so te dni domovi Pomurcev, kjer sosed vabi sosedu na domače koline. Tu oživijo med sezonskimi delavci spomini na tuje kraje in ljudi, ki jih bodo spomladi spet srečali. Zares, človeku se zdi, kot da so si ljudje onstran Mure utrlji v minulih desetletjih toliko poti v tujino, da celo danes, ko je v Pomurju kruha za vse dovolj, znajo premagati tudi tako globoko čustvo kot je domotožje.

Besedilo in slike: **Boro Borovič**

Pred stoosemnaestimi leti se je 8. februarja za vselej ustavilo pero našega velikega pesnika doktorja Franceta Prešerna. Ta dan je že vrsto let naš kulturni praznik. Njegov rojstni dom, v mali gorenjski vasi Vrbi, je že pred desetletji odkupila slovenska mladina. Spremenjen je v muzej, ki hrani dragocene spomine na pesnika in dobo, v kateri je živel. Skozi vse leto prihaja tja na stotine obiskovalcev, največ seveda poleti. Domačini in tuji. Tudi veliko naših izseljencev jo je že obiskalo. Mnogi že velikokrat. In za vas vse, ki v srcu hranite ponosen spomin na našega velikega poeta, je letos, malo pred praznikom, obiskal Prešernov rojstni dom naš reporter.

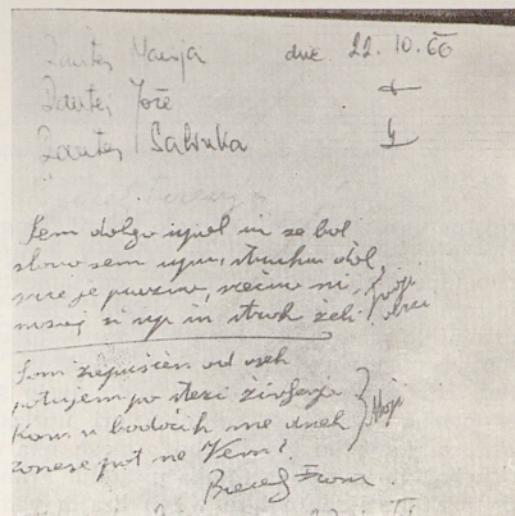
Uredništvo

Prešernov rojstni dom

Iz knjige vtisov

Cerkev sv. Marka
Foto: E. Kaše

KJER HIŠA MOJEGA STOJI OČETA

»O Vrba, srečna, draga vas domača« — med gostim vejevjem sadovnjakov skrite domačije, majhna pa lepa podružna cerkev sv. Marka, kozolci na polju za naseljem — podobnih vasi na Gorenjskem ni malo in mnogokatera hrani še več in pomembnejših etnografskih in umetnostnih spomenikov. In vendar nam Vrba pomeni nekaj edinstvenega; saj je rojstni kraj največjega slovenskega umetnika in duha, dr. Franceta Prešerna.

Pred dnevi smo jo obiskali v upanju, da bo mogočni Stol v ozadju zasnežen sijal v popoldanskem soncu, toda želja se nam ni izpolnila. Kakor v Ljubljani, tako se je tudi v Vrbi gosta megla spustila nizko nad hiše in nam zastirala pogled. Vas je bila mirna, ljudje so bili zaprti v svojih toplih domovih in cerkvena sv. Marka na hribčku je samevala kakor osamljena golobica. Mi pa smo želeli videti Vrbo in njeno širšo blejsko okolico kot jo je opisal Prešeren:

v dnu zad stojé snežnikov velikani,
poljá, ki spred se sprósti, lepótije
ti kaže Blejski grad na levi strani,
na desni griček se za gričem skrìje.
Dežela kranjska nima lepš'ga kraja,
kot je z okolš'čno ta, podoba raja.

V gostilni Pri Ribiču nas je sprejela prijazna krčmarica — daljna Prešernova porodnica. Na njenem obrazu je moč zaznati kar presenetljivo podobno poteze, kot jih vidimo na slikah pesnika Prešerna. Nemara ne prav zato vneti obiskovalci pesnikove

»SAMI STE SE POSTAVILI V ZEMLJEVID SVETA...«

rojstne vasi tolikokrat ujamejo v svoj fotografski objektiv, kakor enega mnogih spominov na Vrbo. V manjši sobi za goste je to popoldne žulil dva deci belega en samcati gorenjski France iz bližnje Zabreznice. Njegovih sedem križev in še osmega malo ga ni oviralo pri sproščnem pogovoru o ljudeh tam naokoli. Bil je sošolec pokojnega ljubljanskega nadškofa Antona Vovka, ki je tudi izhajal iz Prešernovega rodu in je še potem kot študent skupno s Francetom nastopal pri uprizorjanju ljudskih iger. France pravi, da igra že od osmega leta dalje in da še ne bo odnehal. Spominja se rojaka pisatelja Franca S. Finžgarja, čigar priljubljene ljudske igre v teh krajih vedno znova uprizorjajo. »Ko je bil še pri moči, je zelo rad prihajal k nam,« pripoveduje France. »Kadar smo pripravljali uprizoritev katere njegovih iger, je prišel pogledat, kako igramo, in če mu kakšna stvar ni bila po volji, je takoj povedal, kako je treba zaigrati.

Potem ko smo še vsi skupaj izpraznili kozarček ali dva in poslušali gorenjsko grčo — Franceta, ki je omenil tega in onega velikih mož, ki so se rodili v teh Prešernovih krajih in so po njegovih besedah radi vrteli kozarce in brhka dekleta, smo šli na obisk k sosedu — na rojstni dom dr. Franceta Prešerna.

Hiša se bistveno ne razlikuje od drugih starejših hiš v vasi, pač pa je obdržala največ starih značilnosti. Odlikuje jo tudi lega na ježi, zaradi katere so jo bili že davni lastniki podkletili in dvignili visoko nad vaško pot, s katere vodijo k vhodu s kamnitimi podboji visoke kamnite stopnice z zidano ograjo. Povzpne se na ploščad pred vhodom, in ko odrinemo starinske duri se znajdemo v prostorni veži z nizkim obokanim stropom. Na levi strani vodijo vrata v »hišo«, za katero sta kamra in črna kuhinja, na desni pa je sedaj oskrbnikovo stanovanje. Skozi nizka vrata s polzastrtimi šipami nam je prišel naproti Milan Pogačnik, mož oskrbnice Justine (Vovk), ki je bila takrat v bolnišnici. Skoraj brez besed in s pogledom utrujenih oči delavca, ki je zaposlen v jeseniški železarni, nam je sledil po prostorih, kjer vse govori o kmečkem sinu — največjem slovenskem pesniku in mislecu, o Prešernu, ki nam je tako neskončno dragocen: svobodoljubni duh, ki vzbuja odpor vladajoče kaste, pronikljiv razumnik, ki se ne zanima samo za svoje najožje lokalno in strokovno področje, odkritosrčni človek, ki zato nima niti veliko prijateljev niti sreče v ljubezni, ponosni pripadnik malega naroda, ki je gorenjščino iz Vrbe prenesel v prvi resnično knjižni jezik, genialni umetnik, ki je ustvaril najlepše in najvrednejše dosežke slovenske besedne umetnosti. V tej kmečki hiši se je rodil 3. decembra leta 1800 in je umrl v Kranju 8. februarja leta 1849, strt od življenja, ki mu ni prineslo sreče niti uspeha v poklicu pravnika. In vendar je bil Prešeren tisti, ki je v takrat preziranem ljudskem jeziku malega, še popolnoma zasužnjenegega naroda izrazil vsa najlepša človeška in človečanska čustva in misli. Sredi do kraja zaostalega okolja je izpovedoval globoko napredna prepričanja. Povsem osamljen je vztrajal in ustvarjal edinstveni in najbolj dragoceni del naše kulturne dediščine.

V knjigi vtisov na majhni mizici v »hiši«, kjer se je podpisalo na tisoče obiskovalcev pesnikovega rojstnega doma, so številni ljudje iz vse Jugoslavije in iz tujine zapisali del tistih neizrekljivih besed v poklon velikemu možu malega naroda, del vedno novih spoznanj in priznanja za vse tisto bogastvo, ki ga je podaril slovenskemu ljudstvu in vsemu človeštvu.

Rado Vouk

»Sram me je priznati, a ko sem pri nas vprašal, kje je Slovenj Gradec, mi ga niso našli na zemljevidu Jugoslavije,« je izjavil eden izmed članov mednarodne žirije likovne razstave Mir humanost, prijateljstvo v Slovenjem Gradcu akademik dr. Jaromil Uždil iz Prage, podpredsednik svetovne federacije likovnih pedagogov.

»Sami ste se postavili v zemljevid sveta,« je potrdila slovenjegraški prodor predsednica te žirije švedska veleposlanica v Jugoslaviji Agda Rössel.

V svetovno razstavo v Slovenjem Gradcu je vložena več tednov dela, prizadevanj, upov in bojazni mnogih, zlasti tistih, ki so v pripravljalnem odboru začeli delati prvi. Vse to pa se je razpočilo kot bengalični ogenj slavnostnega doživetja ob otvoritvi razstave.

Zvoki in besede, predstave in slike, simboli in oblike so se prepletali z mnogimi izpolnjenimi željami in ponosno ginjenostjo.

V čem je skrivnost slovenjegraškega uspeha?

Predsednik občinske skupščine Slovenj Gradec je gozdarski inženir Franc Razdevšek. Umetnostni paviljon vodi profesor Karel Pečko. In kot je entuziast Pečko s svojim Umetnostnim paviljonom dal že vrsto pobud za razstavo — kulturne dejavnosti v preteklosti, tako je sprožil tudi to veliko idejo z geslom »Mir, humanost in prijateljstvo med narodi«. Že lani, ob dvajseti obletnici OZN, so pripravili zaokroženo razstavo mlajših jugoslovanskih avtorjev na to temo, letos pa so ob široki mednarodni udeležbi zbrali skoraj petsto del 210 avtorjev z vseh strani sveta ter hkrati ustvarili zametek stalne likovne zbirke z idejo OZN, s katero bi postal Slovenj Gradec eno izmed pomembnih križišč svetovne likovne kulture in vzajemnega miroljubnega spoznavanja. Toda vse te plemenite vizije ne bi postale stvarnost, če ne bi bilo tudi realističnega odnosa predsednika občinske skupščine, če ne bi bilo spontane podpore vseh občanov, če ne bi bilo onih trdih 120 milijonov investiranih dinarjev, za katere imajo še posebno zasluho delavci slovenjegraških tovarn, ki so v strogem bančnem poslovanju zastavili za posojilo svoja devizna jamstva.

Sicer pa dvorana s 550 sedeži ni bila zasedena do zadnjega koticčka samo ob slovesni otvoritvi razstave v soboto 10. decembra, ampak se je napolnila prav tako praznično tudi ob koncertu Slovenske Filharmonije in naslednjega dne ob koncertu Slovenskega okteta. Gledal sem ljudi, ki so poslušali glasbo na udobnih sedežih z ozadjem pretresljivo sive Hegedušičeve slike s talci v Ville Francheu. To niso bili več ponižni, bosonogi ujetniki, pokriti čez glavo z oštevilčenimi grobimi vrečami. To so bili kulturni in svobodni ljudje, ki so, čeprav iz svojega malega mesta, gledali svetu in kulturi naravnost v oči.

4000 ljudi iz takega mesta lahko dostojno zastopa — človeštvo.

Dva med njimi sta dobila odlikovanje: sekretar pripravljalnega odbora odbora Karel Pečko in slovenjegraški župnik Jakob Soklič.

Skozi nelahko mladost in grenkost sezonskega dela je šel nekoč sedanji ravnatelj nove galerije, ki so mu lasje hitro posiveli, ki pa vselej uporno vleče voz iz najbolj nerešljivih položajev. Ob samem koncu je Pečku skoraj zmanjkalo sape. Zato mu je pripravil posebno zadoščenje U Tantov odposlanec Aly Khalil:

Nagrajeni slovenjegraški župnik Jakob Soklič
Književnica Mira Mihelič govori na otvoritvi razstave
Na razstavi

eno izmed njegovih likovnih del bo uvrstil med reprodukcije znanih svetovnih likovnikov na novoletnih voščilnicah v prihodnjem letu.

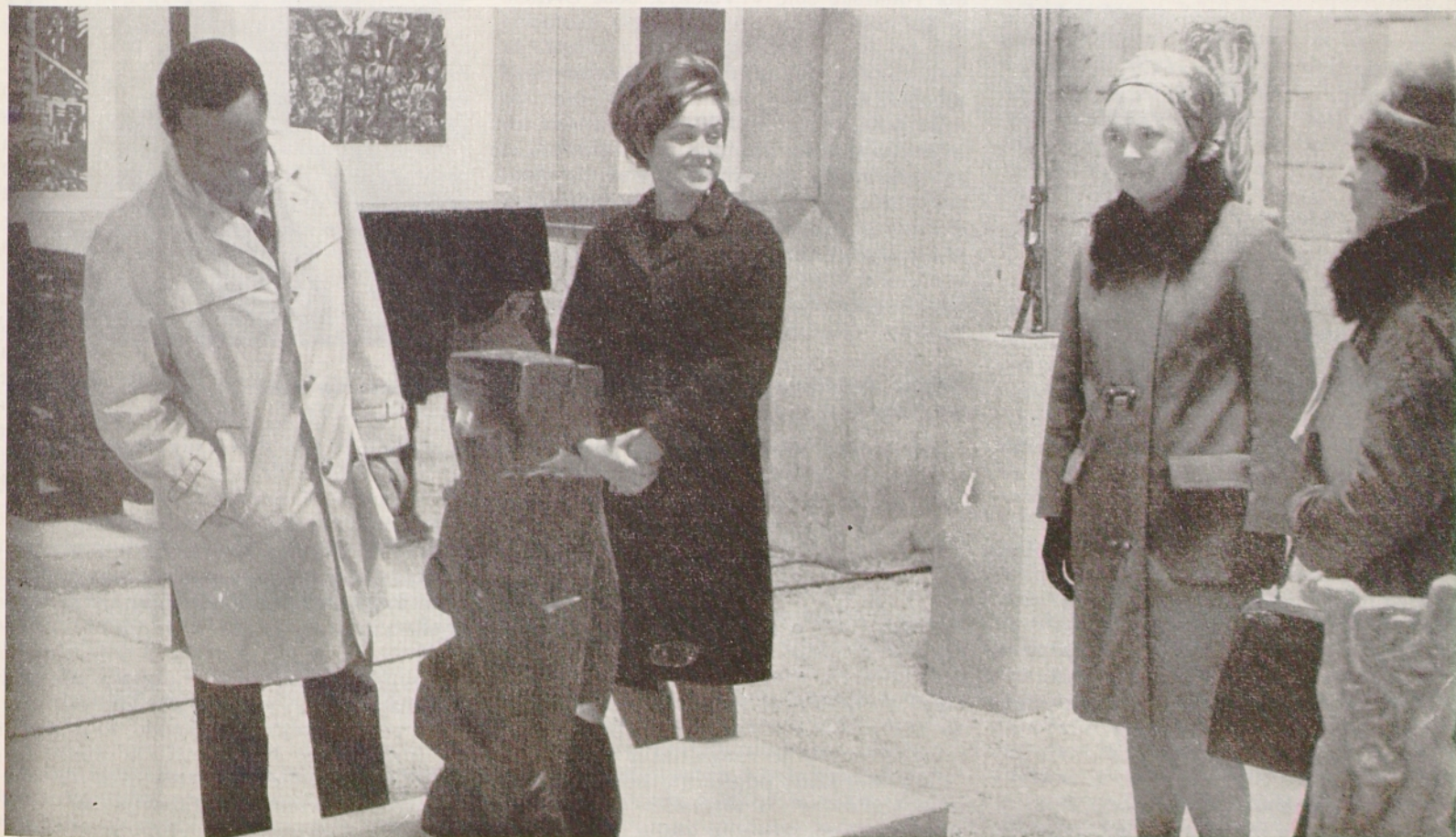
Drugi, Jakob Soklič, še bolj upravičeno sivolas, stari župnik, rodoljub, zgodovinar in zbiralec umetnin v Slovenjem Gradcu, je nasprotno svojo umirjenost ohranil vse do kraja, ko mu je predsednik občinske skupščine na slavnostni seji izročil odlikovanje predsednika Tita. Medtem ko v predvojni Jugoslaviji predlaganega svetosavskega odlikovanja ni mogel dobiti, ker so mu nekateri zamerjali izvencerkveno rodoljubje, je zdaj v socialistični Jugoslaviji zaslužen priznanje dobil. Pred leti je moral kot mlad zaveden slovenski duhovnik bežati pred italijanskim fašizmom iz Primorja, zdaj pa je bil kulturno razgledani italijanski generalni konzul Restivo iz Zagreba med prvimi, ki so v prazničnih dneh Slovenjega Gradca potrkali na duri njegovega zasebnega muzeja.

V mednarodni žiriji so bili razen švedske veleposlanice in praškega profesorja Uždila iz tujine še urugvajska slikarka Hilda Courtie de Veytes, umetnostni zgodovinar dr. Alfred Schmeller z Dunaja in angleški kritik, dolgoletni izdajatelj revije The Studio, sicer pa dobrodušni vojak 8. armade George Whittet iz Londona. Na izletu na smučarsko kočo nad Ravnami so bili vsi enako navdušeni nad belimi hribi in gozdnimi globelmi, kot nad

prijateljskim sožitjem predsednikov dveh občin, slovenjegraške in ravenske, od katerih je eden pristal, da daje več prosvete in jekla, drugi pa več umetnosti in meril. Vsi skupaj pa so sprejeli pobudo, da bi v povezavi z mednarodno galerijo v Slovenjem Gradcu uredili v slikoviti hriboviti okolici Prežihovine drug mednarodni umetniški center, v katerem bi se srečavali pisatelji in likovniki raznih dežel sveta in ustvarjali.

O edinstveni nagradi, ki so jo z lastnimi prispevki zbrali občani Slovenjega Gradca kot Grand Prix razstave, o umetnikih, ki so sodelovali, in častnih občanih med njimi, o tem, kako so razstavljena dela izpovedovala misel o miru, humanosti in prijateljstvu, pa bi morali pisati še posebej.

Po članku Bogdana Pogačnika v »Delu«

NOVICE IZ MATICE

Prpriave za novo sezono

Kakor beremo v ameriških slovenskih listih in povzemamo iz nekaterih pisem, so številne organizacije že pripravile programe in določile datume za letošnje skupinske obiske Jugoslavije. Tudi Slovenska izseljenska matica in njene podružnice so že začele s pripravami. V dogovoru s turističnim podjetjem Transturist iz Škofje Loke, so že sestavljeni okvirni programi za izlete po Sloveniji in Jugoslaviji. Za zdaj je na programu kar trinajst izletov, ki bodo trajali po tri, pet, ali osem dni. Lahko rečemo, da so zajeli vse pomembnejše kraje v Sloveniji in seveda najlepše v Jugoslaviji. Datumi za zdaj še niso določeni. Toliko pa že lahko povemo, da se bodo nekateri začeli, drugi pa zaključili na izseljenskem pikniku, 4. julija. In kje bo letos piknik? Na tistem koncu Slovenije, kjer ga doslej še ni bilo — v Novem Velenju. Matica je pri tem upoštevala tudi želje številnih rojakov, ki so nam pisali, da bi se radi zbrali in skupaj poveselili v tem našem najmlajšem slovenskem mestu, o katerem so že toliko brali, videli že dosti lepih slik, tam jih pa še veliko ni bilo.

Velenjčani so te odločitve veseli. Pravijo, da bodo rojake toplo in gostoljubno sprejeli ter jim pripravili prijetna presenečenja. Več o tem, kako se Velenje že pripravlja na izseljenski piknik in kakšne zanimivosti bodo rojaki videli v tem našem novem mestu, bomo pa povedali prihodnjič.

Pomoč našim kulturno-prosvetnim društvom v tujini

Stiki matice z izseljenskimi društvi v tujini se iz leta v leto množe. Našim kulturnim skupinam na tujem (pevskim zborom, dramskim krožkom itd.) skuša matica po svojih močeh pomagati tako, da jim občasno pošilja potrebno kulturno gradivo. Tako je lani poslala zbirke notnega gradiva štirinajstim pevskim zborom v Evropi ter Severni in Južni Ameriki. Šest izseljenskih društev je prejelo dramske tekste in drugo gradivo. Slovenske šole v ZDA so prejele blizu dvesto knjig, predvsem šolskih ter več zemljevidov Slovenije in Jugoslavije. Društvu Ljudski oder v Buenos Airesu je matica poklonila dve slovenski narodni noši ter komplet instrumentov za tamburaški orkester. Klubu poslaništva SFRJ v Parizu je matica poslala zbirke knjig za

knjižnico, enako tudi generalnemu konzultatu v Gradcu za knjižnico, ki bo namenjena našim državljanom, kateri so začasno zaposleni v Gradcu in okolici. Nekaterim izseljenskim domovom je matica poklonila zbirke fotografij domačih krajev. Kulturno-prosvetna sekcija matice radevolje ustreže tudi posameznim rojakom ter jim na željo posreduje nakup knjig, gramofonskih plošč, diapozitivov itd.

Štipendisti Slovenske izseljenske matice

Lani je prejelo štipendijo Slovenske izseljenske matice sedem štipendistov. Med temi so bili trije iz Argentine, ter po eden iz ZDA, iz Urugvaja, iz Belgije in iz Francije. Eden od štipendistov študira na zagrebški fakulteti ladjedelništvo, eden se izpopolnjuje v Ljubljani v slovenščini ter v novinarstvu. Dve štipendistki študirata defektologijo, eden obiskuje filozofsko fakulteto, eden bo letos zaključil tretji letnik rudarske šole v Velenju, Jose Sviličić iz Buenos Airesa, ki je študiral kompozicijo pri prof. Srebotnjaku v Ljubljani, pa je v začetku januarja podlegel dolgotrajni zahrbtni bolezni.

Za šolsko leto 1967-68 je Slovenska izseljenska matica razpisala pet štipendij, ki so namenjene predvsem tistim otrokom naših izseljencev, ki se žele po končanem študiju v Jugoslaviji posvetiti kulturno-prosvetnemu delu v izseljenskih organizacijah. Prednost imajo kandidati, ki žele študirati glasbo, domačo folkloro, igralsko umetnost ali novinarstvo.

Žepni koledar za naše izseljence na tujem

Mariborska založba Obzorja je za letos izdala ličen koledar, ki je namenjen posebej našim delavcem v tujini. V koledarju je poleg koledarskega dela s prostorom za beležke še strnjen pregled najpomembnejših dogodkov doma in po svetu ter osnovne informacije o Avstriji, Nemčiji, Švici ter Švedski, torej o državah, kjer je zaposlenih največ naših delavcev. V koledarju je tudi skromen slovarček nemškega, francoskega in švedskega jezika, naslovi jugoslovanskih predstavništva ter krajši sestavki o socialnem zavarovanju naših delavcev v tujini, navodila o odpiranju osebnih deviznih računov ter o carinskih vplačilih za uvoženo blago, stroje in vozila.

Obiskali so nas

Pred kratkim se je za stalno vrnil v domovino Jože Fon (prva slika zgoraj), ki je do sedaj živel v Franciji 42 let, od tega 29 let v Parizu. V preteklih letih je bil tudi tajnik društva Bratstvo in Jedinstvo v Parizu. Dalj časa je živel tudi v Aumetzu, kjer je bil zelo aktiven član Slovenskega delavskega društva v letih, ko je bilo to društvo pred drugo svetovno vojno najbolj aktivno. Bil je zastavonoša. Sedaj je odšel v zasluženi pokoj in se je naselil pri svojem nečaku na Kozarščah pri Tolminu.

Skupaj s hokejisti iz Kanade, ki so prišli na turnejo po Jugoslaviji, je dopotoval tudi podpredsednik društva Bratstvo-Jedinstvo iz Toronta M. Jakovljevi (zgoraj).

SLOVENŠČINA V JUGOSLOVANSKI FEDERACIJI

Posebna komisija, ki je pripravljala poslovník zvezne skupščine, je posvetila posebno pozornost tudi rabi jezikov jugoslovanskih narodov na zasedanjih skupščine. Komisija se je ravnala po določbah zvezne ustave: v zvezni skupščini je treba zagotoviti enakopravnost rabe jezikov in narodnosti. To se pravi, da bodo poslanci govorili v jeziku svojih narodov. Vendar to ni bistveno. Slovenec je v zveznem parlamentu že doslej lahko govoril slovensko. Ker pa govor ni samo zaradi govora, temveč je namen govora kaj povedati, za kaj se zavzemati, kaj kritizirati, se je poslanec raje odločal za tisti jezik, ki ga je razumela večina poslancev. Le tako je lahko vplival nanje.

Odslej bo Makedonec ali Slovenec lahko govoril v jeziku svojega naroda, ne da bi se bal, da ga poslanci drugih narodnosti ne bodo razumeli. V skupščini bodo namreč posebne naprave, s pomočjo katerih bodo hkrati prevajali razprave poslancev v vse jezike narodov in narodnosti Jugoslavije.

Zvezna konferenca Socialistične zveze delovnih ljudi Jugoslavije je tudi storila nekaj ukrepov za spoštovanje ustavno zagotovljene enakopravnosti jugoslovanskih narodov. Začetek je resda skromen: dopise, sporočila in podobno so začeli pisati v treh jezikih — srbohrvatskem, slovenskem in makedonskem. Ovire so praktične in tehnične narave — najprej se je treba usposobiti, dobiti sposobne prevajalce, naprave in drugo. Pričakujejo, da bodo kmalu tudi razne analize, gradivo za seje in podobno začeli pisati v treh jezikih. Zvezna konferenca je priporočila tudi drugim družbenopolitičnim organizacijam, da dopisujejo v jeziku tistega naroda, na katerega območju se nahaja naslovník.

Tudi centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije je že sklepal o tem, da bodo vse razprave na zasedanjih centralnega sveta in drugih organov hkrati prevajali v slovenščino, srbohrvaščino in makedonščino. Zgledu centralnega sveta bodo gotovo sledila tudi vodstva drugih zveznih forumov oziroma organizacij, ki imajo svoj sedež v Beogradu.

Potna dovoljenja, ki so bila doslej samo v srbohrvaščini, so zdaj natisnjena v slovenščini. Namesto »pasoš« piše zdaj na

knjižicah — potni list. Takšnih primerov bi lahko našli še več. Uprava carin SFRJ, na primer, je pooblastila svoje carinarnice, da same založijo obrazce v jeziku naroda, na katerega območju se nahajajo. Pripravljajo tudi tečaje slovenščine in makedonščine: obiskovali jih bodo tisti cariniki, ki govore samo srbohrvatsko, a so zaposleni v carinarnicah na območju slovenske ali makedonske republike.

Slovenska ustava pravi:

»Poslovanje vseh državnih organov ter delovnih in drugih samoupravnih organizacij, ki izvršujejo družbeno službo na območju Socialistične republike Slovenije, se vodi v slovenskem jeziku.«

Zvezna ustava ima določbo o enakopravnosti rabe jezikov narodov in narodnosti Jugoslavije.

Ustavno sodišče SR Slovenije je nedolgo tega v posebnem pismu skupščini SR Slovenije opozorilo na to, da obeh določb ustave še ne izvajajo povsem in da bo treba storiti ustrezne ukrepe. Nekateri učbeniki zlasti v strokovnih šolah Slovenije so srbski oziroma hrvaški. Filmi, ki jih uvažajo jugoslovanska podjetja za razdeljevanje, imajo po letu 1962 sicer v vedno večjem številu slovenske napise, ni pa še urejeno vprašanje filmskih novic. Gospodarske organizacije iz Slovenije dostikrat uporabljajo samo srbsčino oziroma hrvaščino za opremo in priporočilo svojih izdelkov, namenjenih tudi trgu v Sloveniji. Zvezni pravosodni in upravni organi poslujejo — nekateri praviloma, drugi izključno — samo v srbsčini oziroma hrvaščini. In tako dalje.

Ustavno sodišče Socialistične republike Slovenije se je odločno zavzelo za spoštovanje ustavnosti. Skupščini SR Slovenije je predlagalo, naj kot najvišji organ oblasti in organ družbenega samoupravljanja v Sloveniji zahteva od vseh državnih organizacij v Sloveniji ter od vseh organizacij, ki opravljajo družbene službe v Sloveniji, da poslujejo v slovenščini. Slovenska skupščina naj po predlogu ustavnega sodišča posreduje pri zvezni skupščini, da bodo tudi organi federacije izpolnjevali določbe o enakopravnosti jezikov narodov Jugoslavije.

F. Setine

El Domingo 17 de Diciembre a las 10.30 hs.

Año del Libertador General San Martín, 1950

TEATRO MONUMENTAL

SAN NICOLAS 463-82

T. L. 1977

V spomin Joséja Sviličiča

Na ljubljanskih Žalah smo 6. januarja pospremili k zadnjemu počitku študenta Slovenske izseljenske matice Joséja Sviličiča. Star je bil komaj 22 let.

José je bil sin Jugoslovana, doma iz Dalmacije, in argentinske matere. Že od rane mladosti je kazal izredno glasbeno nadarjenost, tako da je bil kmalu znan po vsej Argentini kot čudežni otrok. Svoj prvi javni nastop je imel že kot štiriletni deček, ko mu je bilo osem let, pa je že napisal prvo lastno skladbo.

Hrvaška izseljenska matica mu je zagotovila štipendijo za študij v Jugoslaviji. Po enoletnem študiju v Zagrebu pa mu je na njegovo željo Slovenska izseljenska matica omogočila študijsko izpopolnjevanje pri skladatelju Alojzu Srebotnjaku v Ljubljani. Marljivo delo in velike načrte mu je pretrgala mučna bolezen.

Ob grobu je v imenu Slovenske izseljenske matice govoril njen častni član France Kurinčič, povratnik iz Argentine, ki je med drugim omenil, da smo izgubili človeka, v katerega smo imeli veliko upanja in vero, da bi lahko postal vez med drugim rodом našega življenja v Južni Ameriki in domovino njihovih staršev. Slovenska izseljenska matica mu je ves čas njegove bolezni stala ob strani.

Pogreba Joséja Sviličiča se je udeležila tudi predsednica SIM Zima Vrščajeva in več članov glavnega odbora Slovenske in Hrvaške izseljenske matice, ter številni prijatelji in znanci. Ob grobu so se od njega poslovili tudi številni študentje iz Južne Amerike, ki študirajo pri nas.

Odšel je mož

V petek 6. januarja smo se v globoki žalosti poslovili od velikega državnika in človeka Borisa Kraigherja, podpredsednika zveznega izvršnega sveta, ki je skupaj s svojim najstarejšim sinom tragično preminil v nesreči pri Sremski Mitrovici. Kakor dan prej v Beogradu, so se v petek v Ljubljani, kjer so žarti s pepelom pokojnih položili v grobnico na Žalah, desettisoči poklonili spominu obeh pokojnih. Vsi smo čutili: z Borisom Kraigherjem je odšel mož, kakršnih ni med nami. Z njim smo Slovenci, je vsa Jugoslavija izgubila človeka, prekaljenega v revoluciji, preudarnega in neupogljivo odločnega, ki je nenehno snoval in pogumno posegal na vsa področja družbene gospodarske preobrazbe naše dežele. Z globokim čutom do našega človeka se je vselej zavzemal za pravično reševanje njegovih problemov. Med njimi tudi za naše izseljence, s katerimi se je srečal med drugim tudi ob svojem obisku v Argentini leta 1960. Od tam se je vrnil poln vtisov in pobud, ki pri njem nikoli niso ostale le v prazno izrečene ali napisane besede.

Odšel je mož, ki nam je veliko dal v svojem življenju, toliko, da bo vedno ostal med nami!

Srečanje v Čedadu

Blizu 15 tisoč prebivalcev iz Beneške Slovenije, zlasti iz gorskih vasi živi in dela po raznih državah v Evropi in tudi na drugih celinah. Mnogi izmed njih ob Novem letu za nekaj tednov obiščejo domače. Slovensko prosvetno društvo Ivan Trinko v Čedadu že nekaj let organizira v prvih januarskih dneh srečanje teh izseljencev. Takšno srečanje je bilo tudi letos 8. januarja. Zbralo se je več izseljencev, doma iz raznih gorskih vasi Beneške Slovenije. Med gosti so bili tudi predstavniki delavskih strank Italije. Dopoldne so izseljencem na čast v čedadskem gledališču priredili koncert slovenskih narodnih in drugih pesmi. Pel je ansambel Beneških fantov pod vodstvom Antona Birtiča. Popoldne so se izseljenci zbrali v prostorih društva Ivan Trinko, kjer jih je pozdravil tajnik Izidor Predan. Govorili so tudi predstavniki delavskih strank Italije o ukrepih italijanske vlade, ki naj bi zaustavili propadanje gospodarstva v Beneški Sloveniji in izseljevanje.

Na proslavi v Buenos Airesu, maja 1960, ob 150-letnici osvoboditve Argentine, so jugoslovanski izseljenci podarili takratnemu predsedniku republiškega sveta Borisu Kraigherju spominsko plaketo

Poklonitev Ljubljancem pred žaro pokojnega Borisa Kraigherja in njegovega sina Janeza v palači republiškega izvršnega sveta

Novoletni sprejem slovenskih duhovnikov

Komisija SR Slovenije za verska vprašanja je tudi letos v mesecu januarju priredila v Ljubljani novoletni sprejem za slovenske duhovnike rimokatoliške in evangeličanske verske skupnosti. Udeležilo se ga je več kot 70 duhovnikov, med njimi vsi slovenski ordinariji dr. Josip Pogačnik, dr. Maksimiljan Držečnik in dr. Janez Jenko, nadalje senior evangeličanskega seniorata Aleksander Kerčmar, prior kartuzije Pleterje dr. Edgar Leopold, člani glavnega odbora Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov, več profesorjev ljubljanske teološke fakultete in drugi.

Navzoče je pozdravil predsednik komisije za verska vprašanja Boris Kocijancič. Zaželel jim je srečno novo leto, hkrati pa poudaril nujnost skupnih prizadevanj za ohranitev miru v svetu, mednarodno sporazumevanje ter reševanje skupnih aktualnih vprašanj.

V imenu slovenskih rimokatoliških duhovnikov se je zahvalil za sprejem in pozornost ljubljanski nadškof dr. Josip Pogačnik. V svojem govoru je med drugim omenil kot najvažnejši dogodek v letu 1966, kar zadeva vprašanja odnosov države in cerkve, podpis protokola med Sveto stolico in Jugoslavijo. Pri tem je med drugim omenil, da je po tem protokolu obsojen protidržavni terorizem, ki se mora zavračati tudi z vidika krščanske etike. Cerkev pa je od države priznana suverenost nad verniki in vsakemu katoličanu je posebej zagotovljena verska svoboda, je dejal dr. Pogačnik. S protokolom je položen soliden temelj za sožitje cerkve in države v socialistični državi. Omenil je tudi pomen koncila in nastale spremembe, ki so posledica tega zborovanja. Vsa slovenska duhovščina, je dejal, naši državi ni le dejansko zvesta in lojalna, temveč ji je tudi z vsem srcem privržena. Na koncu svojega govora je nadškof dr. Pogačnik izrazil željo, da bi se odnosi med cerkvijo in državo tudi vnaprej ugodno razvijali.

Senior evangeličanskega seniorata Aleksander Kerčmar pa se je med drugim zahvalil za pomoč, ki je bila izkazana tej verski skupnosti v minulem letu. Ob koncu sprejema je Slovenski oktet udeležencem priredil krajši koncert izbranih pesmi.

Novo v izdanki na Primorskem in
osrednjem delu Slovenije
Ljubljana (foto: M. Likar)

Zima v Savinjski dolini. Posnetek je iz leta 1935
s cerkvenega zvonika v Zalcu

Dobrepolje (Foto: E. Kaše)

Novo v Desklah na Primorskem: telovadnica in osemletka. Spodaj: samski dom kolektiva cementarne (Foto: M. Ličen)

Dokazilo kvalifikacij

Po zadnjih predpisih v ZR Nemčiji je prepovedano sklepati delovne odnose z delavci, ki nimajo dokazila o kvalifikacijah. Do sedaj se je lahko posameznik dogovoril z delodajalcem tudi brez tega dokaza, ta praksa pa je bila pred nedavnim prekinjena. Zaradi tega bodo lahko delavci, ki delajo na mestih, za katera je potrebna določena kvalifikacija, odpuščeni ali pa si bodo ta dokazila morali preskrbeti. Delavci, ki so že na takem delu, nimajo pa dokazov o svoji strokovnosti, si morajo preskrbeti prepis spričevala o kvalifikaciji ali potrdilo delovne organizacije, pri kateri so bili zaposleni pred odhodom na to delo, o pridobljenih kvalifikacijah ali priučitvi. Delavcem iz Jugoslavije ta potrdila preskrbijo tudi sorodniki ali pa delovne organizacije, pri katerih so bili zaposleni.

Spremembe pri uvozu avtomobilov

Pred kratkim je zvezni izvršni svet predlagal skupščini predlog sprememb v zakonu o tarifah zveznega prometnega davka. Če bo ta predlog sprejet, bo prišlo do sprememb prometnega davka pri uvozu potniških avtomobilov. Predlagatelj meni, da dosedanji prometni davek preveč podpira in ščiti domačo avtomobilsko industrijo. Predlagane spremembe pa bi to zaščito ublažile in pripeljale v normalne meje.

Zvezni izvršni svet je predlagal, da se za avtomobile do vrednosti 3 milijone sta-

rih dinarjev plača prometni davek v višini 12 odstotkov, na vrednost od 3 do 5 milijonov — 20 odstotkov, nad 5 milijonov pa 30 odstotkov.

Po vsej verjetnosti bo ta predlog sprejet. Tako bi za avtomobile do vrednosti 1770 dolarjev plačali 12 odstotkov prometnega davka, od 1770 do 3000 dolarjev — 20 odstotkov, za avtomobile v vrednosti nad 3000 dolarjev pa 30 odstotkov prometnega davka.

Naša lepota

Da volijo po svetu razne miss, je že stara stvar. Novo pa je to, da je lani med tekmovalkami za najlepše deklet sveta v

Londonu sodelovala tudi Jugoslovanka, Našo deželo je zastopala devetnajstletna dijakinja srednje ekonomske šole iz Dubrovnika, Nikica Marinović. Pred svojim prihodom v London je imela Nikica za seboj že odločilno zmago na tekmovanju med najlepšimi dekleti doma, kjer je bila od 140 kandidatk iz osmih jugoslovanskih mest izbrana najlepša, izmed katerih so v Beogradu na finalnem izboru izvolili najlepšo Jugoslovanko — Dubrovčanko Nikico. V Londonu, na tekmovanju za Miss sveta, so naši Nikici prisodili drugo mesto. Prvo mesto je zasedla predstavnica Indije. Izvolitev je bila seveda velik dogodek. Prenašala jo je tudi londonska televizija. Navzočih je bilo tudi veliko novinarjev in fotoreportejev. Izmed enainvajsetih najlepših deklet je bilo izvoljenih pet, ki so po izvolitvi nastopile v narodnih nošah iz svoje dežele pred publiko. Ko se je predstavila Nikica Marinović, je rekla v angleščini: »Zelo sem srečna in ponosna, da lahko predstavljam Jugoslavijo. Doma sem iz Dubrovnika, moj oče je ribič...«

Nikica Marinović Wins Second Place in Miss World Competition

Yugoslavia took part last year for the first time in the contest to decide on the most beautiful woman in the world. On November, 17, 1966, in London's Lyceum Ballroom 51 candidates from all over the world faced the eminent personages who formed the jury, as well as numerous spec-

tators. Among them was Yugoslavia's candidate, nineteen-years-old Nikica Marinović, a fisherman's daughter from Dubrovnik.

The international jury for the selection of Miss World, in London, awarded the Yugoslav candidate second place, while the title of the most beautiful woman in the world went to the Indian candidate. Thus Nikica Marinović of Dubrovnik was declared the most beautiful woman in Europe.

IN 1967 — INTERNATIONAL TOURISM YEAR

You can Travel to Yugoslavia without a Visa

The highest state organs in Yugoslavia have finally decided to abolish visas for tourists during this year. At the session of the Federal Council of the Federal Assembly of Yugoslavia, on November 25, 1966, the Law on Abolishing Visas for Foreign Tourists in 1967, International Tourism Year, was adopted.

In accordance with the recommendation of IUOTO, the International Union of Official Tourist Organizations, and these of the United Nations Organization, Yugoslavia has lately achieved extremely important results in increasing tourist traffic. Among the important causes of this increase are the wide measures of liberalisation of passport and frontier formalities for all kinds of tourist travel. Up to now Yugoslavia has, on a bilateral basis, abolished visas with 18 countries, and visa taxes with an additional 17 countries. Discussions are in progress for similar arrangements with a number of other countries.

Yugoslavia takes an extremely lively interest in the preparations for the proclamation of the International Tourism Year and, in accordance with the mentioned recommendations, has made important steps forward by introducing the new Law on the Abolition of Visas for Foreign Tourists during 1967.

Tudi letos kmečka ohcet

Kmečka ohcet, ki je leta lani v Ljubljani ena najbolj privlačnih in obiskanih turističnih prireditev, bo kakor kaže, postala naša tradicionalna vsakoletna turistična prireditev. Priredili jo bodo letos in to že kar 18. marca. Obisk bo najbrž še večji

kakor lani. Saj prireditelji računajo tudi na obisk novinarjev in pisateljev, ki se bodo nekaj dni kasneje v Splitu udeležili mednarodnega srečanja v zvezi z mednarodnim turističnim letom. Po starih slovenskih šegah pa se bodo letos poročili kar štirje pari: poleg slovenskega še avstrijski, italijanski in švedski par. Tako bo ta ohcet nedvomno ena naših letošnjih največjih turističnih atrakcij. Ljubljanski dnevnik, ki je med prireditelji, je že začel objavljati vabila mladim slovenskim parom, ki se nameravajo letos spomladi poročiti. Enako bo tudi švedski časopis, ki je pri akciji lani sodeloval, izbral švedski par. Slovenski par Fani Kozinc in Janez Potočnik, ki sta lani sodelovala v kmečki ohceti, živita zdaj v Ilirski Bistrici, kjer sta oba zaposlena v tovarni Lesonit. Stalno si dopisujeta s švedskim parom in poleti nameravajo skupaj letovati ob jadranski obali. Niti naš niti švedski zakonski par še nima naraščaja. Pravijo, da je za to še čas. Naš Potočnikov Janez mora pa še prej odslužiti vojake.

ŠPORT

At the International Competition in Ski Racing

which took place on 7th and 8th January in Bohinj, nine countries participated. The first man placed in the individual men's race was Štefl (ČSSR), and first among the female contestants was Paulusova (ČSSR). The first place in men's youth competition was won by Michalko (ČSSR) and in the female youth competition by Topor (Poland). On the second day of the competition the relay race took place. 17 relay teams entered for the senior event, there were 12 entries for the junior event and only 5 for the women's event representatives. Victory in the senior event went to Switzerland, and the rejuvenated Yugoslav team took seventh place. First place in the women's event was shared by three countries — ČSSR, Bulgaria and Austria. The Yugoslav representatives in the youth competitions gained a well — deserved victory.

Tekmovanje v podvodnem ribolovu na Malem Lošinju

Na predvečer Novega leta se je na Malem Lošinju uspešno zaključila prva tu-

ristična in športna prireditev v okviru mednarodnega leta turizma. To je bilo tekmovanje za zimski pokal narodov v podvodnem ribolovu, na katerem je sodelovalo devet držav: Italija, Francija, Monako, Avstrija, Češkoslovaška, Poljska, Švica in Jugoslavija. Tekmovanje v podvodnem ribolovu je postalo na Lošinju že tradicionalno. Po petih novoletnih tekmovanjih mest in enem za pokal narodov je bilo tokrat že sedmo tako srečanje. Med gledalci je bil tudi pokrovitelj tekmovanja podpredsednik republike Koča Popović. Glavni konkurenti za prvo mesto so bili domači ribiči in člani obeh francoskih mest Marseilla in La Ciotat. Zmagal je Mali Lošinj, druga pa je bila reprezentanca La Ciotat. Naslednji dan je bilo tekmovanje državnih reprezentanc. Tudi tokrat je zmagala Jugoslavija, na drugem mestu je bila reprezentanca Italije, na tretjem pa Francija.

Competition in Underwater Fishing on the Island of Mali Lošinj

The first tourist and sport arrangement organised within the framework of the international year of tourism took place at Lošinj on the eve of the New Year. Nine countries: Italy, France, Monaco, Austria, Czecho-Slovakia, Poland, Switzerland, Hungary and Yugoslavia took part in the underwater fishing competition for the International cup. It was no less than the seventh such competition in the underwater fishing sports and it became a traditional fixture on the Island of Mali Lošinj. The competition was visited by the state vice-president, Koča Popović, who is the patron of it. The main contenders for the first place were the local fishermen and the fishermen of the two French towns, Marseilles and La Ciotat. Mali Lošinj were victorious. The second place fell to the representatives of the town La Ciotat. The Competition between the state representatives took place the following day. Yugoslavia were again victorious. Second came the Italian and third the French representatives.

Važič — trinajsti v Sao Paulu. Na tradicionalnem novoletnem teku v Sao Paulu, Brazilija, je Celjan Simo Važič zasedel trinajsto mesto. Na atletskem mitingu, ki je bil naslednje dni, pa je zmagal v teku na 1500 metrov.

Trener Karel Vipavec

Kapitan moštva Jože Berkopec

Med tekmo — rezerve (Foto: Jože Prešeren)

»DEŽELA JE LEPA IN LJUDJE VESELI«

Slovenski hokejisti iz Kanade o svojih vtisih s turneje po Jugoslaviji

Prvi zimski izlet slovenskih izseljencev z ostran »velike luže« je končan. Hokejska reprezentanca slovenskih izseljencev iz Kanade je bila na svoji prvi turneji po domovini. S tem se je izpolnila dolgoletna želja in dolgoletni načrti Slovenskega nogometnega društva iz Toronta; v to turnejo je bilo vložena tudi veliko dela in truda članov vsega društva, posebej pa še njegovega tajnika Tonyja Vršiča. V domovino in nazaj v Kanado je hokejiste in ostale izletnike prepeljala domače letalo, last družbe Adria-aviopromet iz Ljubljane.

Pred zadnjo tekmo na hokejski turneji po Jugoslaviji smo se pogovorili z igralci v celjskem hotelu Celeia, kjer so stanovali. Spraševali smo jih za vtise, fantje pa so nam nasmejani in polni dobre volje radi odgovarjali. Skoraj vsi, kar je bilo v moštvu Slovencev, so bili rojeni v Jugoslaviji in so bili doma sedaj prvič po mnogih letih. Srečali so se s sorodniki in z znanci iz otroških let; vsepovsod so našli mnogo stvari, ki so jih spominjale srečnih dni otroštva.

Franc Paznar, katerega starši so doma z Iga pri Ljubljani, nam je nasmejan dejal: »Najbolj všeč mi je bilo to, da so nas

kljub temu, da smo prišli iz Kanade, vsi smatrali za Slovence in za nas navijali. Tako so nam veliko pomagali pri igri. Kamorkoli smo prišli, povsod so bili do nas zelo prijateljski in domači.«

Ivan Kavčič, doma iz Šentjošta pri Vrhniki: »Kaj mi je bilo najbolj všeč? Vse je bilo v redu, le program je bil prenatrpan, česar nismo bili vajeni. Boljšega sprejema pa v resnici nismo mogli pričakovati.« »Kaj sodite o našem hokeju?« »Slovenski klubi so zelo dobri.«

Pavel Bizjak nam je na vprašanje, v katerem kraju v Jugoslaviji mu je bilo najbolj všeč, dejal: »Se najlepše je bilo na Bledu. Zelo pa se je razvila tudi Ljubljana in Jesenice. Vesel sem, da so povsod tako prijazni ljudje in tako lepa dekleta.«

Tom Milakovič, ki bo ostal v Jugoslaviji in igral hokej pri zagrebškem Medveščaku, je bil kratek: »Dežela je lepa in ljudje so veseli.« In o jugoslovanskih hokejistih: »V kratkem času so naredili zelo veliko.«

Polde Jakopin, ki živi v Kanadi že 18 let: »Najbolj sem bil vesel srečanja s sorodniki.«

Jože Berkopec, kapetan moštva: »Veseli smo, da smo lahko prišli na turnejo po Jugoslaviji. Zdaj, ko je ta končana, bomo obiskali še sorodnike in znance. Kljub temu, da nismo zaigrali najbolje in nismo bili na tekmah tako uspešni, kot bi lahko bili, smo s turnejo lahko zadovoljni, saj so nas povsod zelo pristrčno sprejeli. Še posebno lepo pa nas je sprejela Ljubljana.«

Karel Vipavec, trener in vodja ekipe, pa nam je dejal: »Veseli smo, da smo bili povsod tako prijazno in gostoljubno sprejeti. Za vse smo vsem zelo hvaležni. Edine pripombe smo imeli v začetku zaradi spremembe datumov, ker smo imeli zaradi tega težave, ker so bili igralci preutrujeni. Kasneje pa je bilo vse v redu.«

Hokejska igra v Evropi se malo razlikuje od naše v Kanadi — tu je igrišče širše in daljše. Nekaj časa bi se morali naši igralci navajati na to igro. Moram pa poudariti, da so med nami sami amaterji, ki so veliko žrtvovali, da so lahko hodili na treninge in da so si plačali vožnjo.«

Nato pa mu je pomagala še žena Ivanka, ki je bila prav tako kot Karel rojena že v Kanadi. Oba sta bila prvič v Jugoslaviji leta 1958 in pravita, da je že od takrat pri nas veliko novega. »Predvsem pa so me presenetili ljudje, ki so povsod veseli in prijazni,« je dejala. »Pa tudi

pokrajine v Kanadi ni tako lepe, kot v Sloveniji.«

»V imenu vsega moštva se zahvaljujem za vse, kar je bilo storjenega za nas. Odnegli bomo lepe vtise iz domovine,« je zaključil trener Karel Vipavec.

Na koncu pa smo se pogovorili še s tajnikom Slovenskega nogometnega društva iz Toronta, ki je to turnejo organiziralo, s

Tonyjem Vršičem. »Sami vidite, kako so fantje navdušeni. Sami so si plačali stroške za pot, pa tudi stroške za trening. Nekaj takega se lahko doseže le z dobro voljo. Zdaj so zadovoljni in odnesli bodo lepe vtise. Dobili so več, kot so pričakovali in tudi videli so več in boljše kot so mislili, da bodo.«

Česa ste bili na tej turneji najbolj veseli?

»Veseli sem, da sem po dveh in pol letih spet doma. Še posebno pa sem bil vesel tega, da je bilo za fante res vse urejeno. V prihodnje se bomo še vračali, če se bo le dalo.

Zahvaljujem se vsem društvom in vsem izseljenskim maticam, ki so sodelovale pri organizaciji te prve izseljenske športne turneje po Jugoslaviji. Moja želja je, da bi bilo tako vsaj vsako drugo leto, da bi tudi ta zimski turizem postal tradicionalen.«

Pogovorili smo se samo z nekaterimi izmed igralcev, vse izjave, vsi vtisi pa so si podobni. Vsi so bili navdušeni nad lepotami naše dežele in gostoljubnostjo naših ljudi. Ta ne bo pozabil prisrčnega sprejema na letališču »Ljubljana«, ki je bilo ta dan ožarjeno z zimskim soncem in obkroženo z vencem zasneženih gora, oni ne bo nikoli pozabil kakega drugega dogodka ali kakega drugega kraja. Zato popolnoma razumem fanta, ki živi v Kanadi že od svojega četrtega leta in ima tam tudi starše, pa mi je zatrjeval: »Moj dom je kljub vsemu tu, v Sloveniji.«

Jože Prešeren

In Ljubljana — European Championship in Figure-skating

The 58th European competition in figure-skating took place in Ljubljana during the first week of February.

At the time of the championship Ljubljana was host to 130 of the best European skaters, over 40 international judges and many distinguished functionaries who, all except for the president of the International Skating Federation Mr. dr. Koch, were present at the performance.

Our skaters too took part in the championship but compared with international standards they have not much experience yet and therefore we did not expect any very high results from them in competition with this European elite. Yugoslavia was represented by the 17 old schoolgirl Anči Dolenc and 21 year old student Mitja Šketa, for some years the national title holders, who took part in the pair skating event. They made their first appearance in the European Skating Championship only last year and were placed 19th. We had representatives also in the event for single skaters.

We are going to report about the development and results of this big sporting fixture in our next number, as we have to go to press earlier this time.

V LJUBLJANI —

evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju

V prvem tednu februarja je bilo v Ljubljani 58. evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju. Z zgraditvijo velike moderne dvorane za športne prireditve v ljubljanskem Tivoliju, so se odprle možnosti za organizacijo velikih športnih prireditev. Svetovnemu prvenstvu v namiznem tenisu leta 1965 je lani sledila izredno uspešno organizirana prireditev Hokej 66, na kateri so poleg evropskih, sodelovali tudi igralci ZDA in Kanade. Ta uspeh je pripomogel, da je Jugoslavija lani na kongresu mednarodne drsalne federacije zmagala v hudi konkurenci z Zahodno Nemčijo in Francijo in bila izbrana za organizatorja letošnje vrhunske drsalne prireditve v Evropi.

Ljubljana je v času tega tekmovanja sprejela nad 130 najboljših evropskih dr-

salcev, nad 40 mednarodnih sodnikov in več najuglednejših funkcionarjev, ki so razen predsednika mednarodne drsalne federacije dr. Kocha prisostvovali tej reviji na gladki ledeni ploskvi.

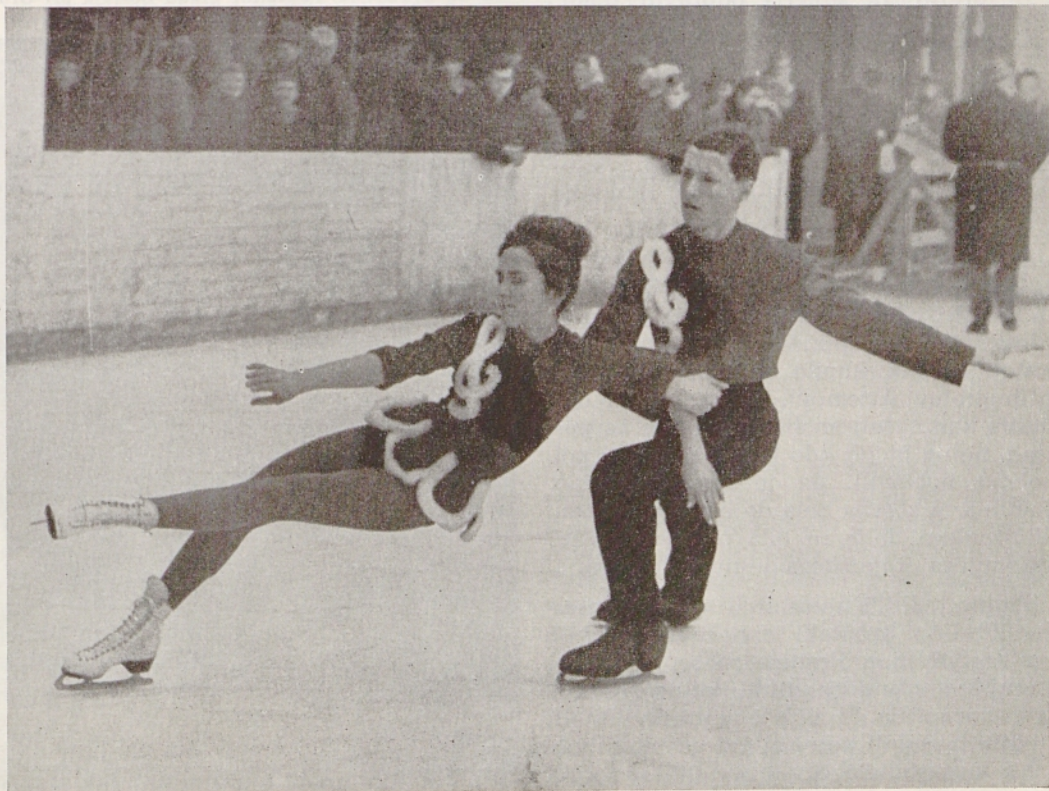
Na tekmovanju so nastopili tudi naši drsalci, ki pa seveda v mednarodnem merilu še nimajo velikih izkušenj in zato od njih v tej evropski eliti ne pričakujemo najboljših rezultatov. V skupini parov sta nastopila večkratna državna prvaka 17-letna dijakinja Anči Dolenc in 21-letni študent Mitja Šketa. Ta naš par je lani prvič nastopil na evropskem prvenstvu v Bratislavi in zasedel 19. mesto. Svojo predstavnico smo imeli tudi v skupini posameznic.

Organizacijske priprave so bile skrbne. Mnogi so zanje z ljubeznijo žrtvovali svoj prosti čas v želji, da bo to evropsko prvenstvo poneslo v svet prav tako lep glas o Jugoslaviji, še posebej o Ljubljani, kakor ga je lani Hokej 66.

Tjaša Andree

O poteku in rezultatih te velike športne prireditve bomo poročali prihodnjič, ker moramo redakcijo te številke prej zaključiti.

Uredništvo

GRADOVI UMIRAJO

(odlomki iz kronike)

»Več kot cesar, bogateji od cesarja«

Po sledovih vaših želja

Povedali smo že, da bomo v Rodni grudi skušali ustreči vašim osebnim željam, kolikor bo mogoče. V vsaki številki bomo objavili nekaj slik krajev po željah naročnikov. Mnogi so nam pisali, da bi objavili tudi kaj iz naše preteklosti. Fran Bergant iz Nemčije in več drugih naročnikov je želelo, da bi pisali kaj iz zgodovine dolenjskih gradov. Tem bomo zdaj ustregli. Znani publicist, dolenjski rojak Ivo Pirkovič je zbral in sestavil iz raznih virov obširno kroniko o nekdanjih lastnikih dolenjskih gradov, ki jih je bilo včasih v dolini Krke toliko, da so ji rekli tudi dolina gradov.

Ker zaradi pomanjkanja prostora teksta v celoti ne moremo objaviti, nam je avtor dovolil, da iz teksta povzamemo zanimive odlomke, ki govore o nekaterih gradovih in njihovih lastnikih. V slučaju ponatisa pa si avtor pridržuje vse pravice in se je torej treba prej pogovoriti z njim.

V uvodu pripoveduje avtor o tujih plemenitaših, ki so se pred stoletji naselili pri nas. Dokler so zanje garali tlačani, je »žlahtna gospoda« lepo živela. Ko pa so sredi prejšnjega stoletja odpravili tlako, je graščakom začela trda presti. V naraščajočih gospodarskih stiskah so preživeli zadnjih sto let v razpadajočih gradovih. Staro plemstvo je tudi sicer hitro propadalo. Izpodrivati so jih začeli obogateli meščani, ki so kupovali zapuščene gradove, na cesarskem Dunaju pa so si za velike denarje lahko kupili tudi plemstvo.

Le en pogoj je bilo treba izpolniti: da so imeli vsaj skromno knjižnico. Tako sta na primer vrhniški industrialec Lavrenčič in neki štajerski lesni trgovec, ki sta hotela postati barona, kupila knjižnico propadajočih grofov Attemsov. Knjige sta si odmerila kar z metrom in so obležale na policah, ne da bi jih kdo bral, saj so čez pol stoletja ugotovili, da je imel Vrhnčan Goethejeva zbrana dela do osmega zvezka, od devetega dalje so bila pa v zapuščini nekdanjega štajerskega lesnega trgovca.

Trdina trdi, da so se šteli v prevratnem letu 1848 vsi graščaki iz novomeške okolice za Slovence. Pozneje pa se je večina dolenjskih plemičev, tudi tisti slovenske krvi, ponemčila. V zadnji vojni so postali predvsem zadnji potomci tujega plemstva, vneti kulturbundovci.

Pod starim železarskim Dvorom, kjer se temno zelena Krka izvije iz tesnega objema dolenjskega gričevja in se v ostrem ovinku sproščena obrne preko bujnih travnikov proti vzhodu, samevajo danes ostanki znamenitega renesančnega gradu Soteske. Pred vojno je grad stal še v vsej svoji slikoviti in oholi lepoti iz časov viteških turnirjev, ki jih je plemenita gospoda nekoč opazovala z bogatih arkadnih hodnikov nad prostornim grajskim dvoriščem. V tem gradu se je dramatično zaključila zgodovina Turjačanov, ki so bili nekoč v očeh tlačanov več kot cesar. Bili so junaki, ki so zmagovito branili Evropo pred prodirajočimi Turki; pa tudi okrutneži, ki so tlačane mučili v kladah in vozah.

Čez tisoč let je že, kar so s švabskega Ursperga, gore turov, prišli v naše kraje prvi Turjačani — Auerspergi s podobo pragoveča v zlatem grbu. Proti koncu enajstega stoletja so si zgradili trdnjovski Turjak, ko so opustili svoj prvi grad na robu Ljubljanskega barja. Strašen potres leta 1511, ki ni prizanesel nobenemu dolenjskemu gradu, je turjaškega popolnoma porušil. Tretjič iz temeljev pozidana

trdnjava je v reformaciji dobila luteransko kapelo, pozneje tudi jahalnice in lepe konjske hleve.

Auerspergi, ki so od druge polovice 15. stoletja nosili tudi naslov »dednih maršalov in komornikov Kranjske in Slovenske marke«, so se od vseh plemiških družin najbolj razširili po slovenski zemlji in z nje odhajali šele z zadnjimi tujimi graščaki.

Že zgodaj se je od Turjaka ločila veja šumberških gospodov — Auerspergov na gradu Šumberku v Suhi krajini. Pred koncem srednjega veka so si pridobili v fevd grad Mehovo, od koder so se v stoletjih razširili po »dolini gradov« tja do Mokric, pa tudi žužemberški grad, ki je bil sezidan baje že leta 1000, so šumberški gospodje leta 1538 od cesarja kupili v last. Čez dobrih sto let je grof Wolfgang Engelbert dokupil še obsežno kočevsko gospoščino, v mestu pa je sezidal nov grad.

Novega gospodarja kočevske dežele slika zgodovina kot brezsrčnega tirana. Krivice, ki so jih morali kočevski podložniki pretrpeti in so jih popisali v tožbi na cesarja, spominjajo na okrutnosti zloglasnega šta-

Razvaline gradu Boštajn pri Grosupljem (Foto: Danilo Moškotevc)

jerskega Tahija, zoper katerega se je s cepci in kosami dvignila Gubčeva kmečka vojska. A za tegobe tlačanov cesar ni imel ušes in postav. Kako bi tudi moglo biti drugače, ko pa je tiranov rodni brat Johann Weickard cesarja vzgajal, bil je njegov prvi minister in si od njega pridobil zase in za svoj rod leta 1653 tudi knežji naslov. Cesar ga je obdaril s fevdom münsterberške in frankensteinske vojvodine v Šleziji. Sam si je kupil istrsko grofijo in razne gradove ter si gradil palače v Linzu, na Dunaju in v Ljubljani. Francoskemu kralju Ludviku XIV. je celo pisal, da naj mu preskrbi kardinalski klobuk. Ko je cesar to izvedel od papeža, je žužemberškega graščaka vrgel iz vseh visokih služb in ga zaradi skrivnih zvez s francoskim kraljem obsodil na smrt. Pozneje je bil Johann Weickard pomiloščen. Životaril je v Žužemberku, lovil v Krki postrvi in rake. V Dolenjskih Toplicah je sezidal prvo kopališče. Umril je pri frančiškanih v Ljubljani, kjer je bil tudi pokopan. Ta samostan je bil na prostoru, kjer je zdaj glavni ljubljanski živilski trg.

Prva železarna na Balkanu

Proti koncu 18. stoletja je cesar kočevsko povzdignil v samostojno vojvodino, ki ji po pravu prvorojenstva vlada auersperški knez z naslovom »kočevskega vojvode«. Njegovi bratje in sestre z bogatimi letnimi plačami postanejo principi in prince. Knez Karl Viljem starejši je dokupil leta 1793 od grofov Lichtenbergov grad Sotesko z Rožekom. Krka, bogata rakov in rib, je postala njihova last od izvira do Romanje vasi.

Tri leta kasneje je Auersperg od izkupička za vojvodino Münster in Frankenstein v Šleziji, ustanovil na bližnjem Dvoru železarno z dvesto delavci. Tako je obnovil dva tisoč let staro tradicijo »noriškega železa«, tako slovečega že v antičnem Rimu. Znamenita železarna je bila prva na Balkanu in znana daleč po Evropi. Na Dvor so s tovornimi konji skrivaj prihajali tudi uporniki srbskega Črnega Jurija in tihotapili domov orožje zoper Turke, česar avstrijska vlada ni smela vedeti. Tovarna se je večala in je leta 1870 imela že tisoč delavcev, ki jim je knez plačeval pol zaslužka v lastnem denarju, za katerega so lahko kupovali samo v njegovih trgovinah.

Kmalu za železarno so Auerspergi dobili tudi prvo »jamsko mero« — pravico za kopanje kočevskega premoga. Upravljali so tudi štiri politične okrajne gosposke: v Višnji gori, Žužemberku, na Poljanah in v Kočevju. Ljudje so govorili: »Firišt je več kot cesar, bogateji od cesarja...«

Zadnjemu vojvodi kočevskemu knezu Karlu Mariji Aleksandru je bilo usojeno, da bo grobar auersperške veličine v naši deželi. Leta 1898 je moral zapreti železarno na Dvoru, ker ni mogla več tekmovati na cenejših tržiščih. Tudi zadnjega ravnatelja štajerskega Nemca Weidlicha so dolžili, da je pripomogel železnari k pogubi. Tisoč delavcev se je razgubilo po tujih tovarnah ali se vrnilo v svojo bajtarsko beračijo.

Iz žužemberškega gradu sta se izselili podržavljena davkarija in sodnija. Knez je onemeli grad izpraznil in vso opremo z bogatimi arhivi odpeljal v Sotesko.

Knezi in principi Auerspergi so bili na slovenski zemlji vse do konca vedno tujci in avstrijski državljani. Rodni dom so imeli daleč od svojih obsežnih slovenskih posesti, na Goldegu pri St. Pöltnu na Nižjem Avstrijskem. V službo so jemali vedno samo trde Nemce. V Kočevju je bil upravnik gozdov in šestnajstih parnih žag inženir Rudolf Schadinger, v Soteski gozdar Pavel Zhuber von Okrog. Posebno pred fanatičnim Zhubrom so delavci trepotali, dokler se niso dvignile okoliške občine, šola in farovž in so ga leta 1920 pogнали iz dežele.

Nespravljivo je sovražil Slovence

Sin zadnjega kočevskega vojvode, princ Karl Auersperg, ki ga je okrog leta 1927 neka teta na Slovaškem posvojila in je po njej dobil drugi del priimka Breunner, je s svojo mlado ženo princeso moravsko živel večinoma v Soteski. Na ljudi nežlahtne krvi je gledal kakor na tolpo že po naravi hudobnih bitij, česar njegovemu očetu še ne bi mogli očitati. V svoji oholi imenitnosti je zahteval, da mu je prihajal otroke krščevat v Sotesko sam škof Rožman. Velič, krepak, cigansko temnopolt in vedno v frfotajoči temni lovski pelerini in lovskem klobuku je bil nevaren, ker je nespravljivo sovražil Slovence. Saj ga obtožuje vrsta grobov v Toplicah, Vavti vasi in drugod po zemljiščih nekdanje soteške

gosposčine, da so ga že med zadnjo vojno obtožili hudega vojnega zločinstva. Njegovemu sovraštvu pa je bila vzrok agrarna reforma po prvi svetovni vojni.

Soteška graščakinja Meranska se je v svojem ogorčenem boju za zemljo takrat celo spomnila, da je pravzaprav tudi ona slovenskega rodu. Gozdarskemu upravitelju inženirju Sevniku je pripovedovala romantično zgodbo svoje prababice, lepe Anice Plohlove s Štajerskega. Sin cesarja Leopolda II., nadvojvoda Johann, je bil prišel nekoč na lov v Aussee na Gornjem Avstrijskem. Po lovu bi ga moral odpeljati hlapec poštarja Plohla, ki je bil doma iz Ivanjkovcev v Slovenskih goricah in je imel v Aussee v zakupu pošto. V zadregi kličejo in iščejo postiljona, ki ga pa niso mogli najti. Pa se je na kočijažev sedež zavihtela poštarjeva hčerka Anica, v katero se je cesarjevič na mah zaljubil in se leta 1827 z njo tudi oženil. Zaradi pohujšanja je razjarjeni cesar sinu Johannu vzel visoki naslov, poštarjeva hči pa je postala grofica Meranska, po kateri je podedovala plemstvo tudi soteška grofica. V Šentlarnškem župnišču v Slovenskih goricah so princesino zgodbo res potrdili in priložili še knjigo o doktorju Gregorju Jožefu Plohlu »imenitnem humanistu ali dobrotniku slovenskem, njegovi domačiji in njegovem rodu v Ivanjkovcih,« ki sta jo pod naslovom »D. Gregor Jožef Plohel« izdala na Dunaju leta 1888 Jakob Meško in Franc Simonič.

V Berlinu pa so kasneje o slovenstvu soteške graščakinje Henriette drugače mislili: oklicali so jo za vzorno nemško mater. Že 21. maja 1939 ji je sam Hitler podpisal odlikovanje »častnega križa nemške matere, druge stopnje«, kakor beremo v izvorni listini, ki jo hrani Dolenjski muzej v Novem mestu.

Na mednarodnem tekmovanju v smučarskih tekih, ki je bilo 7. in 8. januarja v Bohinju, je sodelovalo 9 držav. V tekih posameznikov je zmagal Štefl (ČSSR) med člani, Paulusova (ČSSR) med članicami, med mladinci Michalko (ČSSR), med mladinkami pa Topor (Poljska). Drugi dan tekmovanja pa so bile na vrsti štafete. Za člansko konkurenco se je prijavilo 17 štafet, za mladinsko 12, za žensko pa samo 5. Med člani so zmagali Švicarji, pomlajena jugoslovanska ekipa je bila sedma.

Slika Bogdana Meška »Köln-Ehrenfeld 1944 — Zadnja južina«, nagrajena lani na mednarodni razstavi v Leibnitzu

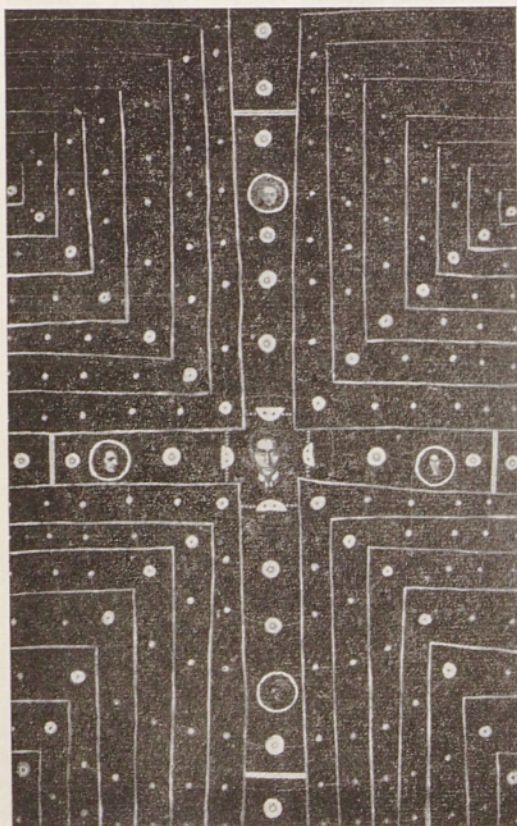
Trije nagrajenci v Slovenjem Gradcu

Trnovo, predmestje Ljubljane, je tisti del našega mesta, ki se je v zadnjih desetletjih najmanj spremenil. Hiše so hišice, vrtovi so vrtički, po gredicah pa raste solata in zeljnate glave in mnogo, mnogo rož. V tem starem, nespremenjenem delu naše Ljubljane živi slikar *Bogdan Meško*, čigar slike pozna domala ves za sodobno slikarstvo vneti svet.

Na razstavi »Mir, humanost in prijateljstvo med narodi« v Slovenjem Gradcu, na katerem je razstavljalo 210 umetnikov iz 40 dežel sveta, mu je mednarodna žirija pod predsedstvom švedske veleposlanice gospe Agde Rössel, podelila prvo nagrado za razstavljeno sliko »Rojstvo«.

V Slovenjem Gradcu je razstavljajal že lani; geslo razstave »mir, prijateljstvo in sožitje med narodi« mu ni le zveneča parola, temveč osnovna tema vseh njegovih umetniških motivov.

»Motivov ne iščem,« nam razlaga mladi slikar. »Motive nosim v sebi. Ko dozori, jih prenesem na platno.«

Bogdan Meško ne slika veliko. Deset do petnajst slik na leto in prav toliko grafik. Tema njegovih motivov je uglašena v žalost in protest zoper brezdušje današnjega zmehaniziranega, zgolj po materialnih dobrinah stremečega človeka. S svojimi slikami želi izraziti prisposodbo tistih vrednot, zaradi katerih je življenje vredno življenja.

Tehnika njegovega slikanja je klasična: olje in holandska tempera; motivi se večkrat zgledujejo po starinskih svetih podobah. Toda modernistične kompozicije slik dajejo videz sodobne umetnosti.

Slikar Meško se je rodil in študiral v Ljubljani; izpopolnjeval pa se je nato v Zahodnem Berlinu. Čeprav mlad — izpolnil je komaj dobrih 30 let — je dosegel že svetovno slavo. Prvo priznanje in nagrado je dobil na Mednarodnem grafičnem bienalu v Ljubljani leta 1965. Od tedaj se vrste vabila na mnoge razstave širom sveta. Razstavljajal je v Italiji, Avstriji, Nemčiji, v Argentini, na Ceylonu, v Tokiu, New Yorku, v Oslu. Dobil je vrsto priznanj in nagrad, kritike so bile vsepovsod odlične.

»Današnja umetnost ne pozna meja,« pravi Bogdan Meško. »Umetnik naj bo del celotnega človeštva in glasnik sožitja med narodi. Prav na razstavi v Slovenjem Gradcu so umetniki vsega sveta, vsak na svoj način, izpovedali svojo pripadnost ideji miru in človekovih pravic.«

Jožeta Ciuha, drugonagrajenca s te razstave, mnogi naši bralci že poznajo. Njegove ilustracije so že večkrat bogatile likovno podobo Rodne grude. Prav letos je Jože Ciuha ilustriral otroško stran v Rodni grudi in prepričani smo, da bodo njegove ilustracije všeč vsem zelo mladim in manj mladim bralcem.

V Slovenjem Gradcu je bil nagrajen za sliko na steklu »Noseča žena«, ki naj kot simbol predstavlja mir in temeljno osnovo človeškega sožitja. Ta slika je bila razstavljena že na Švedskem, kjer je naš umetnik razstavil celo serijo slik na steklo z narodnimi motivi na slovenske pravljice in z motivi iz ciganskega življenja.

Jože Ciuha je prepotoval mnogo sveta in na teh potovanjih nabral neizčrpno bero motivov za svoje umetniško ustvarjanje.

Na rangunski univerzi v Burmi je dobil štipendijo za študij budistične umetnosti in filozofije. Burma mu je bila nato izhodiščna točka za obisk sosednih dežel,

kjer je proučeval staro civilizacijo in nabiral nove motive za svoje slikarsko delo.

Ob srečanju z azijsko civilizacijo ga je zamikala primerjava s staro indijansko kulturo. In tako se je po vrnitvi iz Azije odpravil še v Južno Ameriko, kjer je prepotoval Argentino, Chile, Peru in Bolivijo — dežele, kjer je pred stoletji cvetela indijanska civilizacija.

Zadnje pomlad je bil povabljen v ZDA, kjer je na Zah. Michiganski univerzi predaval o budistični umetnosti. Za novo univerzitetno posloplje je naslikal veliko platno, ki predstavlja »Žene z Galičnika« — srbske žene, katerih moške odhajajo leto za letom na delo v tujino. Le enkrat na leto se vrnejo domov, da si izberejo neveste.

Po svetu je spoznaval nove ljudi, doživel prijetna srečanja z rojaki in navezal mnoge prisrčne stike. V mnogih deželah Evrope, Azije in Amerike je razstavljajal svoje umetnine.

»S slikami želim izraziti resnico o sebi in o času, v katerem živim,« pravi Jože Ciuha. »Dandanes je umetnik glasnik upora zoper odtujenost in razčlovečenje današnje zmehanizirane, zmaterializirane civilizacije.«

Jože Ciuha pa ni le slikar in ilustrator. Z enako umetniško močjo kot slikarski čopič, mu teče tudi pisateljsko pero. In tako je svoje vtise s potovanj opisal tudi v knjigah. Brali smo že potopis po azijskih deželah; pred nedavnim je izšla veselo-zanimiva potopisna knjiga za otroke »Potovanje v deseto deželo«. Pripravljen pa je že tudi potopis po Južni Ameriki, ki bo izšel že letos. Te knjige so še toliko bolj dragocene, ker jih bogatijo avtorjeve lastne ilustracije.

Tretji nagrajenec na razstavi v Slovenjem Gradcu je slikar in grafik *Bogdan Borčič*. Tudi on pripada naši povojni generaciji, ki se je šolala na novo ustanovljeni ljubljanski akademiji. Na študijskih potovanjih po Evropi si je z ogledovanjem svetovnih umetniških dosežkov izoblikoval svoj odnos do sodobnih likovnih stremeljenj. S svojimi slikami nam odkriva svet lastnih doživetij in naš svet, ki je morda del naše vsakdanjosti, je pa preoblikovan in dvignjen v umetniško izpoved, v osebni izraz ustvarjalca.

Tudi Bogdan Borčič je mnogo in z uspehom razstavljajal doma in v tujini.

Jana Milčinski

Umetniški večer pri nas doma

Ali si morete želeti kaj lepšega? Zunaj mraz in snežna brozga, vi pa sedite v topli sobi in poslušate domačo pesem in domačo besedo. S ploščami si lahko doma pričarate pravi umetniški večer.

Najprej vam bo zbor slovenskih madrigalistov pod vodstvom dirigenta Janeza Boleta ubrano zapel sedem znanih slovenskih ljudskih pesmi, med njimi »Zagorske zvonove«, »Vojaško«, »Kaj ti je deklica« in druge. Besedilo vseh teh pesmi boste našli na ovitku; za vse tiste, ki ne razumejo slovenščine, pa je dodan kratek povzetek v angleščini.

Nato boste izbirali med štirimi ploščami Prešernovih pesmi, ki jih pripovedujejo naši najboljši dramski umetniki Duša Počkajeva, Stane Sever in Boris Kralj. Izbor poezije, ki ga je pripravil dr. Boris Paternu, vsebuje najlepše Prešernove pesmi, med drugimi: Sonete nesreče, Gazele, Uvod h Krstu pri Savici, del Sonetnega venca, Pevcu, Slovo od mladosti itd. Režiser Slavko Jan, ki je vodil umetniško snemanje, se je zelo zavzel, da bi ta prvi poskus slovenske literature na ploščah čim bolj uspel. Založba ima v načrtu še več plošč s posnetki slovenske literature, sedanje in preteklo. Prva bo prišla na vrsto Cankarjeva »Krizantema«, ki jo pripoveduje pokojni igralec Jože Tiran. Posebnost bo tudi plošča s posnetki Župančičevih pesmi, ki jih bere pesnik sam.

Na »domačem koncertu« si boste zavrteli tudi ploščo basista Ladka Korošca; na eni strani vam bo zapel dve slovenski narodni pesmi, na drugi pa povedal Kettejevo pesem »Pijanec«. S to pesmijo je na svojem nedavnem gostovanju pri rojakih v Ameriki požel mnogo uspeha.

Poleg »Gorenjskega slavčka« smo dobili zdaj še eno ploščo s posnetki izvirne slovenske spevoigre: Janeza K. Novaka »Figaro ali Matiček se ženi«. Ob spremljavi orkestra Slovenske filharmonije, ki ga vodi Bogo Leskovic, jo izvajajo ljubljanski operni pevci Rudolf Francl, Božena Glavakova, Ognjanovičeva in drugi.

Ta plošča sodi v zbirko plošč »Slovenski skladatelji skozi stoletja«, ki jo pripravljajo glasbeni strokovnjak dr. Dragotin Cvetko. Doslej sta poleg »Figara« izšli še plošči z deli Jakoba Gallusa in Babbista Dolarja. V pripravi pa so Moteti Gabrijela Plavca in Izaka Poša.

Zadnje čase je šlo v prodajo več plošč s posnetki najboljših slovenskih mladinskih literarnih del, ki so pred tem izšla tudi v knjigah. Slovenski igralci in igralkе pripovedujejo pesmi Frana Levstika in Otona Župančiča, narodno pravljico »Povodni mož« in Valjavčevega »Pastirja«, pa Prežihovega Voranca »Solzice« in zgodbo Ele Perocijeve »Pravljice žive v velikem mestu«, ter zgodbi Bena Zupančiča »Deček Jarbol« in Lojzeta Kovačiča »Rokec na drugem koncu sveta«.

Za večino teh govornih plošč so naši skladatelji pripravili izvirno glasbeno spremljavo.

Otrokom sta namenjeni tudi dve plošči Uspavank in nagajivk, na katerih poje otroški zbor pod vodstvom Janeza Bitenca naše najbolj priljubljene uspavanke in druge otroške pesmi.

J. M.

KRATEK PREGLED LETNE KNJIŽNE ZBIRKE PREŠERNOVE DRUŽBE

Letošnje zbirke Prešernove družbe smo še posebno veseli, ker so vse knjige, razen Čehovega romana »Dvoboje«, delo domačih avtorjev.

Okusno opremljen in pregledno urejen je Prešernov koledar 1967. Poleg koledarskih in drugih koristnih napotkov, prinaša za vsak mesec posebej nasvete za zdravo prehrano in pijačo. Preostali del sestavljajo leposlovni in reportažni članki, med drugimi tudi zanimiva reportaža Bogdana Pogačnika o vtisih z lanske letošnje turneje Slovenskega okteta v ZDA. Koledar zaključujejo razgledi po tehničnem svetu in pa obširna rubrika »Iz prakse za prakso« z najrazličnejšimi nasveti za vsako priložnost.

Povest Smiljana Rozmana »Poletje« riše svet malih, vsakdanjih ljudi. Dejanje povesti je pisatelj postavil v vas nekje pod Pohorjem in v čas marseillskega atentata, v jeseni 1934 do poletja 1935. Glavni junaki so podeželski ljudje s predstavniki vaške srenje: gostilničarji, lesni trgovci, žandarji in drugi.

Avtorja knjige »Otroci zemlje in morja« sta Vera in Aleš Bebler, ki sta preživela dve leti v Indoneziji, kjer sta se seznanila z najrazličnejšimi ljudmi iz vseh krajev in vseh plasti od kmetov do mestnih bogatinov, od županov do ministrov in generalov, ter do podrobnosti spoznala to daljno deželo z njenimi starinami, verovanji in navadami, z njeno ljudsko umetnostjo in predvsem najznačilnejšo lastnost indonezijskih ljudi — njihov odnos do narave.

Veliko pohvalo zasluži Prešernova družba za izdajo knjige Emilijana Cevca: »Slovenska umetnost«. To delo je poljuden pregled življenja in razvoja likovne umetnosti na Slovenskem od časov naše naselitve v novi domovini pa do moderne. Knjiga naj bo kažipot v naše umetnostno bogastvo, ki ni majhno in naj spodbudi bralca, da bo vzel v roke še druga umetnostnozgodovinska dela in zlasti, da si bo ogledal spomenike tudi v galerijah, muzejih in na kraju samem.

Kot dodatna knjiga letošnje zbirke je izšlo delo »Tuji svetovi — neznana morja«, ki ga je po raznih virih pripravil prof. Pavel Kunaver. Knjiga nas popelje na kratek sprehod skozi zgodovino človeških odkritij in osvajanj zemeljske oble izza časov faraonov, starih Grkov, Rimljanov pa do ekspedicij na Antarktiko in Južni tečaj in do najnovejših raziskovanj, ki hočejo preiskati naš planet do »srca in ledvic«. Delo ima več zemljevidov in slik raziskovalcev.

Druga dodatna knjiga pa je izbor »Bajk in povesti o Gorjancih« Janeza Trdine. Trdina, ki je od upokojitve pa do smrti živel v Novem mestu, pravi, da si je zbral Dolenjsko v namenom, da bi študiral lastnosti našega rodu, saj se mu je zdela Dolenjska glavna in najčvrstejša korenika slovenstva. Še posebej so se mu priljubili Gorjanci in zato jih je izbral za domovino svojih bajk in povesti.

Pisatelj in dramatik nove generacije

Študentsko aktualno gledališče, v katerem nastopajo slušatelji Akademije za igralsko umetnost, zavzema posebno mesto med ljubljanskimi gledališči. Za oblikovanje zahtevnejših vlog se slušatelj Akademije pridruži še ta ali oni igralec iz poklicnega gledališča. Kot prvo delo v letošnji sezoni je to gledališče letos uprizorilo Božičevo dramo »Obisk stare mame«, ki jo je zrežiral absolvent na oddelku za režijo pri akademiji za igralsko umetnost, Ingo Paš.

»Kaj sodiš o svoji drami in njeni uprizoritvi?« sem vprašal Petra Božiča, avtorja drame.

Peter Božič je pisatelj in dramatik, ki sodi med vidnejše pisce sodobne generacije, ki želi utreti slovenski literaturi modernejša pota.

»Dramo sem pisal z velikim prizadevanjem,« je odgovoril. »Kljub temu pa z uprizoritvijo nisem zadovoljen. Stvar je mnogo boljša na papirju, kot smo jo pa videli na odru. Mladi režiser, ki je tokrat prvič režiral v gledališču, delu očitno ni bil kos.«

»Kakšne cilje in naloge ima študentsko aktualno gledališče?«

»To je nekakšno eksperimentalno gledališče za domača dela. Tudi ljubljanska Drama je imela namen v letošnji sezoni uprizoriti več domačih del na malem odru v Križankah, kar bi naj imelo podobno vlogo kot jo ima ŠAG, vendar kljub prizadevanju stvar ni uspela. Zaenkrat bodo na malem odru uprizorili, kolikor vem, samo mojo dramo »Dva brata.«

Božič je napisal deset dram, od katerih prve štiri niso bile uprizorjene, niti tiskane. Štiri je uprizoril nekdanji Oder 57, dve pa sta na programu v tej sezoni. Napisal je tudi okoli dvajset kratkih črtic in novel ter tri romane: »Človek in senca«, »Izven« in »Na robu zemlje«, ki ga bo v bližnji prihodnosti izdala Državna založba Slovenije.

Lani je zahodnonemška televizija uprizorila Božičevo dramo »Kaznjenci«, ki je doživela lep uspeh, toda deviz Peter še ni dobil. Ko sem ga v tej zvezi vprašal, kakšne želje ima za izboljšanje svojega osebnega standarda, je duhovito odgovoril: »Obračam se na svoje občinstvo z željo: Pribesite s seboj na premiero trdo kuhana

jajca in ne preveč zrele paradižnike, in če vam drama ne bo všeč, jih previdno mečite na oder, da bom od svoje literature lahko vsaj štirinajst dni živel...« Rado Vouk

Kurentovanje v Ptujju

Do 20.000 ljudi obiše tradicionalno kurentovanje na ptujskem polju, ko se gledalcem predstavijo kurenti, pokači oračev iz Markovec in iz Lancove vasi, ploharji iz Cirkovec, plesači iz Podbrežja pri Vidmu, neporočena nevesta (kopanja) iz Markovec, Cerklanski laufarji, Rusa in drugi pustni liki, hajdinski pogrebci idr. Karnevalski del ptujskega kurentovanja ima to posebnost, da nastopajo v njem folklorne skupine, pa tudi karnevalske skupine, tako da vidijo nekaj tudi tisti obiskovalci ptujskega kurentovanja, ki niso mogli v Ptuj prej kot na pustno nedeljo popoldne. Zato si karnevalski odbor tudi prizadeva dobiti čimveč karnevalskih skupin, kar pa lahko pričakuje le od znanih karnevalskih vasi kot so Dornava, Velika Nedelja in Polenšak, kjer pripravijo z raznimi zgodovinskimi resnimi ali smešnimi slikami velike skupine zanimivo oblečenih Turkov, »so-

Pisatelj in dramatik Peter Božič

Študentski abonma v ljubljanski drami (Foto: L. Dolinšek)

dobnih industrijalcev«, prijateljev alkohola, nomadov itd., česar ne izdajo prej kot je čas. Zavod za folklorne prireditve podeli vsako leto za 3 milijone starih dinarjev nagrad, da tako spodbuja razne kolektive, da bi ob ptujskem kurentovanju pokazali nekaj iz svojih zamisli, ki privabijo številne gledalce.

Lani je bila v gosteh tudi folklorna skupina madžarske narodne manjšine iz Lendave in Šelmarji iz Kostanjevice, letos pa so si zagotovili udeležbo skupin s Koroške in z Gradišanskega.

V Ribnici — park kulturnih mož

Pred ribniškim gradom bodo letos uredili park, ki bo posvečen spominu kulturnih mož, rojenih v Ribnici in njeni okolici. Znani slovenski kiparji so že izdelali mavčne doprsne kipe Trubarja, Gallusa in dr. Prijatelja. Po njih delajo v livarni v Zagrebu bronaste odlitke. V parku bo tudi spominska plošča, na kateri bodo vklesana imena pomembnih slovenskih kulturnih mož, ki so se rodili ali živeli v Ribnici in njeni okolici: to so pater Stanislav Škra-

bec, znani jezikoslovec, pisatelja Fran Levstik in Josip Stritar, pesnik dr. France Prešeren in še nekateri drugi. Tako se bo ribniška občina lepo oddolžila spominu slavnih in zaslužnih mož iz naše preteklosti.

35 let trboveljske Zarje

V decembru lani je pevsko društvo trboveljskih rudarjev Zarja slavilo 35-letnico. Ustanovili so ga 8. decembra 1931. Glavni pobudnik je bil Jože Roter, strojevodnja rudniške železnice. Roter je bil nekaj časa tudi pevovodja zbora, ki je že po treh mesecih priredil svoj prvi koncert. Od takrat je imela Zarja 192 samostojnih nastopov, skoraj štiristokrat pa je nastopila na drugih prireditvah. Leta 1944 so Zarjani skoraj vsi odšli v partizane. Vključili so se v partizanski pevski zbor. Po osvoboditvi pa so se spet zbrali v Trbovljah. Zarja je vnovič zaživela. Sprva jo je vodil Roter, nato Rudi Dolničar, za njim pa Jože Skrinjar. Pred nekaj leti je Zarja iz Trbovelj obiskala tudi naše izseljence v Holandiji. Gostovanje so ji omogočili trboveljski kolektivi.

V zborniku razprav, ki so bile posvečene znanemu muzikologu Egonu Welleszu, je izšel tudi prispevek slovenskega muzikologa dr. Dragotina Cvetka z naslovom »Il Tamerlano de Giuseppe Clemente Bonomi« in se nanaša na zgodovino slovenske glasbe 18. stoletja.

Roman Pavleta Zidarja Sveti Pavel bo v kratkem izšel v srbohrvaškem prevodu pri zagrebški založbi »Prosveta«. V sarajevski reviji »Izraz« pa je pred kratkim izšel daljši kritični zapis in pregled dela tega sodobnega slovenskega pisatelja.

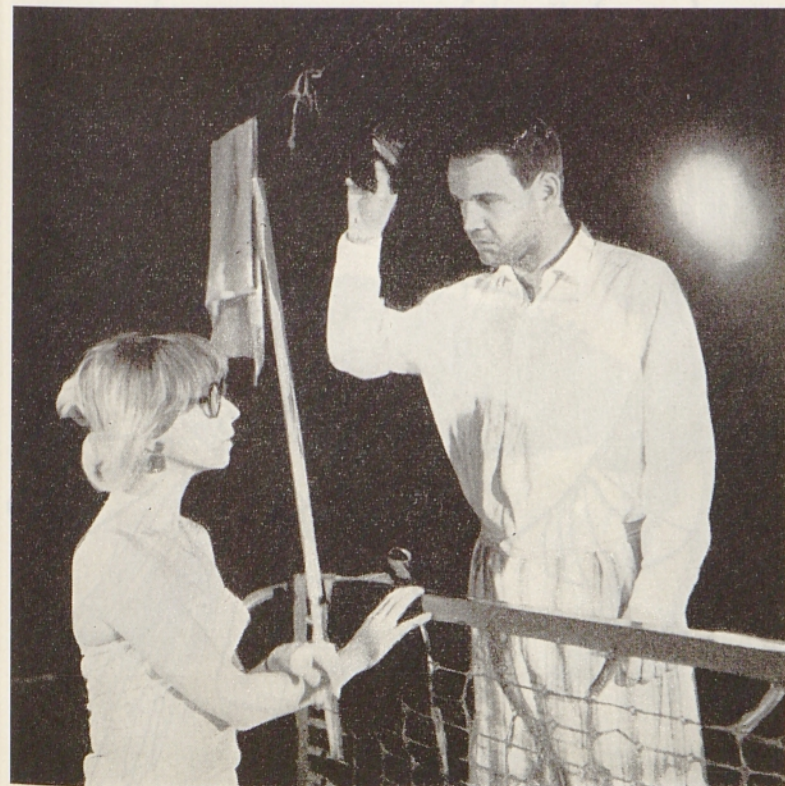
Skupina ljubljanskih študentov je pripravila večer ameriške beat poezije, ki so ga predstavili številnemu, predvsem mlademu občinstvu v dvorani ljubljanske Kazine. To je bil prvi tovrstni večer pri nas in je dobro uspel. Izvajali so tekste Allena Ginsberga, Jacka Kerouaca, Gregoryja Corsa, Lawrencea Ferlinghettija in Boba Dylana. S tem večerom namerava skupina nastopiti tudi v drugih krajih Slovenije.

Mariborski fotografi so v minulem letu prejeli več nagrad na raznih fotografskih razstavah v svetu. V Baluzariu de Ponticosa (Španija) je Stojan Kerbler prejel prvo nagrado za Planšarijo. Razstavljali pa so še v Puyallupu (ZDA), Jau (Brazilija) in Tecuci (Romunija).

Pred novim letom, pa tudi še v prvih dneh letošnjega leta je bila v prodaji plošč v Sloveniji na prvem mestu plošča Božične pesmi, ki jih poje Slovenski oktet, izdala pa jo je založba Mladinska knjiga v Ljubljani. Na drugem mestu je bila plošča Larina pesem Tereze Kesovije, pevke, ki trenutno z velikim uspehom nastopa v Franciji, na tretjem mestu pa je plošča Borisa Kovačiča Prinesi mi rože v izvedbi Stanke Kovačič.

Razstavo slik Vena Piona, ki je bila v Moderni galeriji v Ljubljani, so prenesli še v Ajdovščino, umetnikov rojstni kraj. Razstava je bila v veži kina Ajdovščina, odprta pa je bila do 16. januarja.

Koncertna poslovalnica v Novem mestu je v letošnjem letu organizirala redne abonmajske koncerte, na katerih so sodelovali naši priznani glasbeniki kot Dubravka Tomšič, Igor Ozim, Vladimir Škerlak in Marjan Lipovšek, harfistka Pavla Uršič idr. Zelo primeren koncertni prostor je Novo mesto pridobilo v Dolenjski galeriji.

Študentsko aktualno gledališče. Prizor iz drame »Tiger«. V vlogah Kristijan Muck in Alenka Ferenčak (Foto: L. Dolničar)

OT ROCI BE RITE

NEŽA MAURER:

FEBRUAR

»FEBRUARJA ŽE PRI NAS
VINOGRAD KOPLEJO.«
»V ČEM? KAKO? TAKO KOT TI
KOPLEŠ MOJO SESTRICO?»

MAMA SE ZJEZI, MOLČI.

JAZ PA RIŠEM BELO BANJO,
V BELI BANJI RDEČE GROZDJE,
KI GA KOPLE ZLATO SONCE.
GROZDJE BOLJ IN BOLJ ŽARI.

IGO GRUDEN:

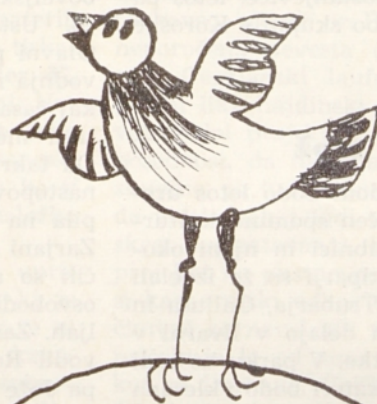
NAŠA NADA

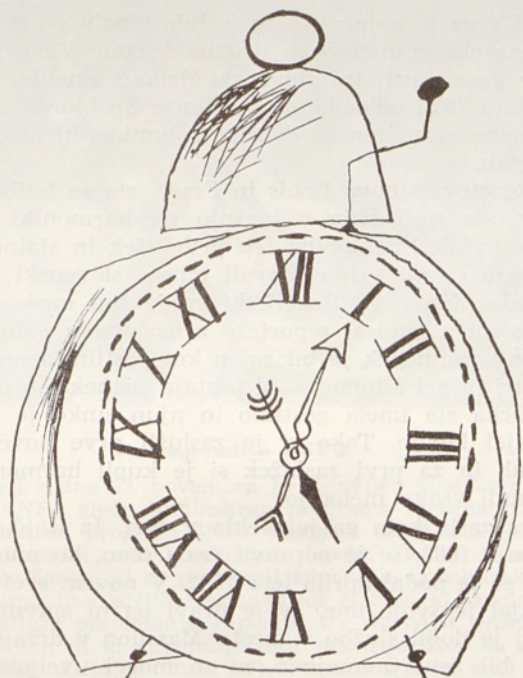
MI IMAMO NADICO,
NADA IMA BRADICO,
BRADICA PA JAMICO:
KO ČEZ LICA SMEH SE PREDE,
VANJO ZLATI PTIČEK SEDE,
NIČ NE ŽVIŽGA, NIČ NE POJE,
STRESA LE PEROTI SVOJE –
ZA KOGÀ? ZA MAMICO...

STANA VINSEK:

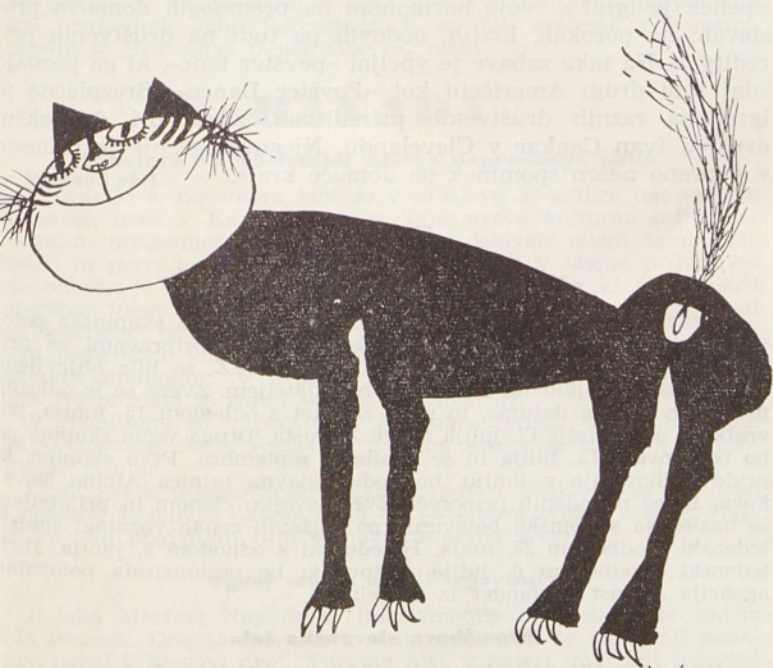
URA BIJE

URA BIJE TIKATAKA
IN OD JUTRA TJA DO MRAKA
S ČASOM VEDNO VŠTRIC KORAKA.
NIČ NI TRUDNA, NE ZASPANA,
BIJE VEDNO NEUGNANA:
TIKATAKA, TAK!

Zupc Liska
1966

Zupc Liska
1966

JOSIP RIBIČIČ:

KUŽEK

KO SEM BIL ŠE MAJHEN, SMO IMELI KUŽKA. VEDNO SE JE MOTAL OKROG MENE. NEKOČ SEM S ŠKARJAMI REZAL PAJACE. PA JE KUŽEK ZAMAHNIL S TAČKO PO ŠKARJAH IN SE ZBODEL. ŽALOSTNO JE ZACVILIL IN MI POKAZAL KRVAVO TAČKO. JAZ PA SEM BIL HUD IN SEM GA OZMERJAL:

»TI NERODA, TI!«

IN ŠE Z ROKO SEM GA PO ZADNJI PLATI. ZATO, DA SI BO ZAPOMNIL! KUŽEK JE ZBEŽAL V KOT. TAM JE MILO CVILIL IN SI LIZAL TAČKO.

KMALU NATO SEM SE ŠE JAZ ZBODEL V LEVO ROKO. IZPUSTIL SEM ŠKARJE IN ZAKRIČAL, DA JE ODMEVALO PO HIŠI. Z LEVICO SEM MAHAL PO ZRAKU IN Z NOGAMI DIVJE CEPETAL PO TLEH.

TAKRAT JE KUŽEK PRENEHAL CVILITI. ŠEPAJOČ SE JE PRIPLAZIL K MENI, NAGNIL GLAVO PO STRANI IN POGLEDAL NA MOJO ROKO. POTEM JE ZAČEL OBLIZOVATI RANO NA MOJI ROKI. IN KO JE ZDRKNILA SOLZA Z MOJEGA LICA NA NJEGOV GOBČEK, JE ŽALOSTNO ZACVILIL.

FRANCE BEVK:

KORENČEK

NEKAJ BESED O NOSU. NESREČNI »KORENČEK«, KI NAM ŠTRLI IZ GLAVE, TI VČASIH DELA PREGLAVICE. SICER SKORAJ NE VEŠ ZANJ, A TE OPOMINJA, ČE SI PREHLAJEN. TEDAJ PAZI, DA TI NE BODO PO PRAVICI REKLI, DA SI SMRKAVEC. NE PRODAJAJ »SVEČK«, NE POTEGUJ JIH V NOS, NE BRIŠI JIH Z ROKO ALI V ROKAV. TO DELAJO SAMOSRAJČNIKI. OČISTI SVOJ »KORENČEK« Z ŽEPNIM ROBCEM. A ŠE TEDAJ SE OBRNI PROČ OD LJUDI. PRI TEM NE ZATROBI KOT GASILSKA TROBENTA. TUDI KIHNI LE V ROBEC, A NE TAKO NA GLAS, KOT DA BI USTRELIL S TOPOM.

LOJZE ZUPANC:

LISICA IN MAČKA

(Belokranjska)

LISICA IN MAČKA STA HODILI PO LOZI IN SE PREPIRALI, KATERA JE PAMETNEJŠA.

LISICA PRAVI: »OJ, MAČKA, ZBIRAJ PAMET!«

MAČKA VPRAŠA: »POVEJ, LISICA, KOLIKO PAMETI IMAŠ?«

LISICA SE POBAHA: »DEVET VRST PAMETI IMAM.«

MAČKA REČE: »OJOJ, JAZ PA SAMO DVE VRSTI PAMETI POZNAM.«

»KATERI DVE?« ZARADOVEDI LISICA.

»GOR PA DOL!« SE ODREŽE MAČKA.

DOSPETA V GLOBOKO DRAGO. NA DNU DRAGE JE RASLA JELKA. KAR ZALAJAJO LOVSKI PSI IN OBKOLIJO DRAGO. MAČKA – SMUK! – NA JELKO, OD KODER SE JE SMEJALA LISICI, KI SO JO LOVSKI PSI GONILI KOT NORO.

»HEJ, LISICA, POMAGAJ SI ZDAJ S SVOJO PAMETJO! DEVERTERO PAMETI TI MORA VENDAR BOLJE SLUŽITI KOT MENI DVE!«

»Zdomar« Lojze Špehek — prvi slovenski muzikant v Ameriki

Na Ribniškem poznajo poseben izraz za človeka, ki gre s trebuhom za kruhom, za tistega, ki gre »z doma«. To so *zdomarji*. To besedo pozna tudi novi slovenski pravopis. V ožjem pomenu so zdomarji sezonski popotniki, krošnjariji, ki se po storjenih opravkih vračajo domov v svet od »Ribnice do Rakitnice«...

V Ameriki pa se je rad pošalil za zdomarja eden prvih slovenskih muzikantov Lojze Špehek, ki je umrl v visoki in čestiti starosti 84 let malo pred letošnjim Novim letom.

Življenje in delo Lojzeta Špehka je verna podoba slovenskega človeka, ki ga je pognalo v svet že na začetku tega stoletja in se je v svetu odlično obnesel tako kot človek, pa tudi

kot delavec-strokovnjak. Lojze Špehek pa zasluži posebno omembo tudi zato, ker je bil eden izmed tistih slovenskih ljudi, čigar igranje na njegovi odlični harmoniki so lahko poslušali domala v vseh slovenskih družinah širom Amerike in drugod po svetu. Bil je med prvimi našimi rojaki posnet na gramofonske plošče in so zato slovenske skladbe prihajale na ploščah tudi v najbolj oddaljene slovenske hiše po samotnih krajih Amerike, pa tudi v premnoge hiše drugih narodnosti.

Na plošče ga je najprej — to je bilo kmalu po prvi svetovni vojni — posnela gramofonska družba Victor. Victorjeve plošče so razširile glas o prijetni slovenski domači muziki. Zato se je kmalu po letu 1923 odločila za snemanje Špehkovih muzik tudi svetovno znana gramofonska družba Columbia, ki ima svoj sedež v New Yorku.

Oba Lojzetova sinova Louis in Frank sta se lotila očetovega konjička in sta se izučila v igranju na harmoniki. Slovenske pesmi so prinašale Špehkovim lep priboljšek in stalne dohodke!

O Lojzetu so mi pripovedovali mnogi slovenski izletniki iz Amerike, tako Janko N. Rogelj, ki ga je štel med svoje dobre znance in o njem napisal reportažo z naslovom: »Muzikant«.

Harmonikar Špehek je bil rojen kot gostilničarjev sin v vasi Hojč, tri in pol kilometra od postaje Ortnek. Lojzetovi starši Jurij in Micka sta imela gostilno in njun sinko je v mladosti rad postavljaj keglje. Tako si je zaslužil prve novce. Imel je dober posluš in za prvi zaslužek si je kupil harmoniko. Hitro si je zapomnil vsako melodijo.

Želja za zaslužkom ga je vlekla v svet. Iz Hojč, kjer se je rodil 23. maja 1882, se je odpravil čez Ocean, ko mu je bilo 19 let. Na pot se je podal aprila leta 1902. V novem svetu je postal Louis. Menjal je svoje ime, svoje nravi pa ni spremenil.

Najprej je dobil službo v mestu Massilon v državi Ohio. Ta kraj pa je bil zanj premajhen, ni se mogel uveljaviti s svojo harmoniko. Zato se je leta 1905 preselil v Cleveland. Tu je dobil službo v tovarni za žične mreže. Pozneje se je osamosvojil in je sam začel postavljati ograje okrog hiš in vrtov po Clevelandu in okolici. Premnog slovenski rojak je ponosen, da mu je postavil ograjo Lojze iz Hojč. Špehek je bil v vsako ograjo, ki jo je sam zgradil, pritržil svojo reklamno tablico, ki bodo zdaj za spomin na našega prijaznega podjetnika in vrlega narodnjaka. Lojze Špehek je igral s svojo harmoniko na premnogih domačih proslavah, na porokah, krstih, godovih pa tudi na društvenih prireditvah. Na take zabave je vpeljal »povšter tanc«, ki ga poznajo zdaj tudi drugi Američani kot »Povšter Dance«. Brezplačno je igral na raznih društvenih prireditvah, zlasti pri dramskem društvu Ivan Cankar v Clevelandu. Njegovo igranje je prineslo v dvorano nežen spominek na domače kraje.

Jože Zupančič

ZDA

SŽZ že vabi na izlete v Slovenijo

Slovenska ženska zveza, ki vsako leto organizira skupinska potovanja v Slovenijo, je že pred meseci začela s pripravami za prihodnjo sezono. V novembrski Zarji, glasilu SŽZ, so bila objavljena vabila članom, njihovim družinam in prijateljem. Zveza se je odločila predvsem za dva datuma, in sicer za izlet z odhodom 15. junija, povratkom pa po želji 17. julija ali 16. avgusta. Druga večja skupina pa bo odpotovala 13. julija in se vrnila 4. septembra. Prvo skupino, ki pride v Slovenijo v juniju, bo vodila glavna tajnica Albina Novakova. Poleg navedenih priporočila Zveza svojim članom in prijateljem še naslednja skupinska potovanja po znižanih cenah voznine: enajsttedenski z odhodom 28. maja, 14-tedenski z odhodom 8. junija, štiritredenski z odhodom 6. julija. Potovanja bo organizirala potovalna agencija Avgust Kollander iz Clevelanda.

Slomškova slovenska šola

V nedeljo 13. novembra so v Chicagu v fari sv. Štefana praznovali Slomškov dan. Ob tej priliki so slovensko šolo preimenovali v Slomškovo šolo.

Dve sliki s proslave 29. novembra v Teatru Argentina v Buenos Airesu

Slovenski parček izroča šopek poslanikovi soprogi Majdi Bojčevi

Prizor »Argentinski turisti na obisku v Sloveniji«

Štipendije SNPJ

V Prosveti z dne 23. novembra je objavljen apel vsem društvom in članstvu SNPJ glede šolninskega programa te organizacije. Apel pravi, da šolninski program SNPJ vstopa v osmo leto obstoja in so bili doslej doseženi zelo spodbudni uspehi. Doslej je diplomiralo enajst mladih članov, ki so prejeli štipendije iz šolninskega sklada SNPJ. Trenutno ima SNPJ šestindvajset članov, ki izpolnjujejo pogoje za nadaljnje prejemanje štipendij ter dvanajst prosilcev, ki so začeli s študijem in ki štipendije tudi zaslužijo. Ker so sredstva za štipendije omejena, je šolninski odbor naslovil javni apel v Prosveti na društva in članstvo SNPJ, da bi zbirali prispevke pri raznih družabnih prireditvah in podobno v ta res koristni namen.

V spomin dirigentu Šublja

Clevelandska Glasbena matica je na svojem jesenskem koncertu, ki ga je imela 6. novembra lani v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave, med programom odkrila spominski portret svojega pokojnega dirigenta Antona Šublja. Portret je izdelala slikarka Florence Neeley. V imenu zbora je sliko izročil Slovenskemu narodnemu domu predsednik John Perencevic. V spomin svojemu pokojnemu dirigentu je zbor zapel pesem Gor čez izaro.

KANADA

Proslave ob 35-letnici našega naprednega tiska

V nedeljo 6. novembra lani so v proslavo 35-letnice naprednega delavskega tiska v Kanadi imeli v Vancouveru kulturno prireditev z bogatim programom, pri katerem so sodelovali mladi tamburaši, plesalci in pevci ter pianistka Helen Radošević. V imenu prireditelne odbora je zbrane pozdravil rojak Mato Sinuša, ki je poudaril pomembno vlogo našega tiska pri poglobljanju bratstva in enotnosti med doseljenci iz Jugoslavije in širjenju naše kulture v novi deželi. Zlasti pomembno vlogo je imel naš napredni tisk pri organiziranju delavskih sindikatov. V drugem delu programa so predvajali dva filma. Na proslavi so zbrali za tisk 300 dolarjev.

V Hamiltonu so v počastitev 35-letnice našega tiska predvajali film »Potovanje okrog sveta«. O pomenu slavlja je zbranim spregovoril M. Grubić.

Člani Zveze jugoslovanskih Kanadčanov v Wellandu so se zbrali na proslavi 35-letnice našega tiska 20. novembra zvečer v U. E. Hall, kjer so tudi predvajali film »Potovanje okrog sveta«.

Ogenj mu je uničil trgovino

Rojaka Martina Nagliča iz Bourlamaque v Quebecu je zadela huda nesreča. Dne 15. novembra lani, sredi noči je izbruhnil nenadoma ogenj v njegovi dvonadstropni hiši, v kateri ima tudi trgovino z živili. Ogenj mu je uničil vse imetje in cenijo škodo na blizu 200.000 dolarjev.

Pri delu se je ponesrečil

Ko je popravil streho je Radonja Miladinovič iz Toronta omahnil in padel v vrel katran. Dobil je težke opekline. V bolnišnici Western Hospital, kjer leži že nekaj mesecev, si zelo prizadevajo, da bi mu rešili življenje. Že nekajkrat so ga operirali.

AVSTRALIJA

Na šestem mestu

Po objavljenih statističnih podatkih se je v letih po vojni, do leta 1965 doselilo v Avstralijo 30.572 jugoslovanskih izseljencev. Pri tem številu so Jugoslovani med priseljenci iz drugih dežel, ki so se naselili v Avstraliji — na šestem mestu, za Italijani, Poljaki, Nizozemci, Grki in Nemci. Po izjavi ministra za vseljevanje g. Oppermana, je po uveljavitvi novega programa, po katerem je odobrena povečana pomoč novim naseljencem in njihovim družinam, prispela prva skupina doseljencev v Avstralijo lani 23. septembra. V tej skupini je bilo sedem Švedov, dva Norvežana, pet Fincev in pet Jugoslovancev. Večidel so to delavci, predvsem strokovnjaki. Trije so pripeljali s seboj tudi družine. Po novem programu prejmejo doseljenci od avstralske vlade pomoč za kritje potnih stroškov, in sicer za odrasle do 335 dolarjev, za otroke do 19. leta pa do 360 dolarjev za osebo.

Desetletnica Novega doma

Jugoslovansko-avstralski klub Novi dom v Cabramatti je lani oktobra slavil desetletnico. Na slavlju se je zbralo več sto naših rojakov. Klubi naših izseljencev iz Leppingtona, Sydneya, Chatswooda in Warriewooda so bili zastopani s svojimi predstavniki.

Na programu so bila razna športna tekmovanja, med temi tudi tekmovanje v kegljanju, kjer je zmagalo moštvo iz Chatswooda. Zvečer je bila slavnostna večerja, nato pa zabava s plesom. Zbrane je pozdravil predsednik kluba Petar Pesotić, ki se je bratskim klubom zahvalil za sodelovanje, obenem se je zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je jubilejno slavlje tako uspelo.

ARGENTINA

Mladinska prireditev v Simbronu

Čeprav malo pozno, vam pošiljamo poročilo o lepo uspeli mladinski prireditvi Slovenskega podpornega društva iz Simbrona, ki je bila v društvenih prostorih 19. novembra lani.

Zbralo se je veliko Slovencev in domačinov, pa vendar bi jih lahko prišlo še več, saj je slovenska naselbina v Villa Devoto zares številna, le da se ljudje držijo vsak svojih društev. Program sta odprla mlada napovedovalca Susana Levpušček in Roberto Štok. V programu so nastopili mlada plesalka Suzana Valentinčič, plesalke iz bližnje šole za španske ples, otroški zborček društva Zarja, ki je pod

vodstvom Jožeta Samca zapel dve slovenski in dve argentinski pesmi. Višek prireditve je bil nastop otroškega zborčka Slovenskega gospodarskega podpornega društva, ki so nastopili v prizoru »Argentinski turisti na obisku v Sloveniji«. Mladi igralci so nastopili v slovenskih in argentinskih narodnih nošah. Peli so in zaplesali ter si nazadnje izmenjali slovensko potico in štruklje z argentinskim asadom in empanado. Prizor je zelo navdušil.

Nastopilo je blizu 30 otrok, vsi v narodnih nošah. Tekst je sestavil in režijo vodil Alberto F. Gregorič, plese je naučila Carmen Klavžar ob sodelovanju A. Gregoriča, pevske točke pa Branko Ličen in Hector Bonan, kostume je pa oskrbela Elba Komel. Ti vsekakor zaslužijo posebno pohvalo, kakor tudi celotni odbor, ki je nosil vso skrb, da je prireditve tako v redu potekala. Po programu so prišli na svoj račun tudi odrasli, ki so se ob zvokih domačih viž dolgo v noč, ali bolje v jutro, zabavali. Otroški zborček SGPD je z velikim uspehom sodeloval tudi v programu na proslavi praznika 29. novembra v Teatro Argentino.

M.

BELGIJA

Novice iz Eisdena

Pri društvu sv. Barbare smo zaključili kulturne prireditve v preteklem letu z mladinsko igro »Našli so mamico«. Prireditve je bila 18. decembra. Po igri je Miklavž obdaril vse otroke in tudi precej odraslih, nato pa je mala Fani Begović zapela venček slovenskih narodnih pesmi. Zapela je tudi božično pesem, na harmoniki pa jo je spremljala sestra Milka. To je bil že kar cel koncert. Najlepša hvala družini Bogović kakor tudi drugim nastopajočim. Saj je bilo na odru nad 25 otrok in vsi so se vsak zase prav postavili kot mali igralci. Igro in deklamacije je priredila in seveda tudi otroke naučila naša prizadevna Tončka Trkajeva. Koncertni del je pa pripravil Franc Trinko.

Nato se je predsednik Franc Gostiša zahvalil rojakom iz Nemčije, Holandije in Francije, kakor tudi našim rojakom iz Serainga, Genka, Sharleroijs, društvu Slomšek in članom društva sv. Barbare ter vsem, ki so se v preteklem letu v tako lepem številu udeleževali naših prireditev ter veliko pripomogli, da so tako lepo uspele.

Pa še eno žalostno vest.

V preteklem letu se je smrtno ponesrečil član našega društva Jean Guzinac, po rodu Slovak, ki pa se je že takoj po prihodu v Belgijo leta 1928 pridružil Slovincem in pristopil kot izredni član k našemu društvu. Čeprav smo ga v šali imenovali Ivan Grozni, je bil zelo prijeten družabnik, vedno vesel, velik prijatelj lepega petja in družbe. Na nobeni prireditvi ni manjkal, kakor tudi ne, ko smo spremljali naše člane na zadnji poti. Z lepo mislijo se ga bomo radi spominjali.

S. J.

FRANCIJA

Žalostni novice iz Pas de Calaisa

Tujina nam je zopet vzela dvoje slovenskih src. Opešalo je srce našega dragega, domovini iskreno vdanega **Ivana Berceta** v Winglesu, enega izmed aktivnih članov Združenja Jugoslovanov v Severni Franciji. Umril je lani 19. decembra, star 73 let. Vrsto let bi lahko še živel in užival zasluženi pokoj, žal je tudi njemu, čeprav je bil navidez takšna grča, težko rudarsko delo spodkopalo zdravje.

Prijatelja Berceta sem prvič srečal konec leta 1944, ko sem se v Winglesu pogovarjal o ustanovitvi odbora jugoslovanske mladine, ki naj bi ob takratnem gibanju za osvoboditev Jugoslavije tudi s kulturnoprosvetnim udejstvom ohranjala živo slovensko besedo.

Zato si je pokojni Ivan Berce vedno zavzeto prizadeval na sejah odbora Združenja Jugoslovanov v Wingles-Meurchin, kjer je bil vodilni član vsehkozi do razpusta in nato tudi po njegovi ponovni ustanovitvi. Vedno je stremel za tem, da bi mladi rod moral prevzeti odgovornejša mesta v združenju. Obžaloval je prehitro vtapljanje druge generacije naših izseljencev v Pas de Calaisu. Bil je pristaš novih oblik dela, ki bi mladino navezovale na domovino staršev in dedov.

V bolnišnici v Lille je dne 16. decembra lani umrl za poškodbami, ki jih je dobil pri nesreči v jami, 38-letni **Stanko Zorko** iz Noyelles sous Lens. Pokojni je bil izrazit predstavnik naše druge izseljenske generacije v Pas de Calaisu. Njegov oče, sedanji predsednik društva Posmrtni fond, se je že pred vojno zelo aktivno udeleževal kot kulturni in društveni delavec v naših organizacijah. Njegovemu zgledu je sledil tudi sin Stanko. Ko smo v začetku leta 1945 ustanavljali odbor jugoslovanske mladine v severni Franciji, je bil Stanko izbran za odbornika te organizacije v Noyelles sous Lens. Bil je med najbolj prizadevnimi pri ustanovitvi pevskega zbora in igralske skupine. Kolikokrat smo se našli na izseljenskih prireditvah in se sami od sebe, ali na pobudo starejših zbrali v kvartetu ali sekstetu in zapeli. To so bili nepozabni dnevi.

S svojo pridnostjo se je Stanko odlikoval tudi pri poklicnem delu, kjer se je povzpел do jamskega nadzornika. Se vedno pa je bil stari Stanis, kakor smo mu rekali: šegav, ves topla navezan na starše in svoje slovenske prijatelje. Skoraj verjeti ne moremo, da ga je smrt nasilno iztrgala, ko je bil ves tako sredi življenja.

Ivan Berce in Stanko Zorko, dva kremenita sinova naše dežele, ohranili vaju bomo v trajnem spominu!

Tone Kukovica

Naročnik Jakob Cuz iz Diferdange v Luxemburgu topla pozdravlja svojo sestro Josephine Barbo in njeno družino v Clevelandu, dalje družino Božič v Mariboru ter Čuševe v Podložah pri Podgradu na Primorskem. Pozdrave sporoča tudi Slovenski izseljenski matici in uredništvu Rodne grude. Prav lepa hvala rojak Cuz! Pozdrave in tople želje ob novem letu vam tudi mi prijazno vračamo!

Pokojni Tone Meh iz Rebreviette par Frevent, Pas de Calais v Franciji je bil zvesti naročnik Rodne grude od začetka njenega izhajanja. Zelo delaven je bil tudi pri Združenju Jugoslovanov v severni Franciji, dokler ga huda rudarska bolezen ni priklenila na dom. Bil je dober človek in skrben oče svoji družini. Letos 14. februarja je minilo že leto od njegove prezgodnje smrti. Družina in prijatelji se ga topla spominjajo

Desno: Dva posnetka iz Montevidea v Urugvaju:

Začetek gradnje nove dvorane Prvega slovenskega prekmurskega društva

Poslovilno kosilo v prostorih Prvega slovenskega prekmurskega društva od članice mlade rojakinje Vere Kuharjeve, ki je kot štipendistka Slovenske izseljenske matice odšla na študij v Slovenijo

Štiri vprašanja, ki zanimajo povratnike

Predvsem lep pozdrav iz Sydneya Slovenski izseljenski matiči in njenim članom. Piše vam rojak, ki se želi vrniti v domovino. Rojaki, ki so obiskali Jugoslavijo in se spet vrnili v Avstralijo, pripovedujejo različno, v angleškem časopisu berem same dobre reči, rad bi pa še od vas dobil pojasnilo na naslednja vprašanja:

1. Ali sme človek s kapitalom, ki ga prinese v Jugoslavijo, razpolagati kot s svojo lastnino po mili volji?
2. Ali lahko kupim takoj po prihodu enodružinsko hišo z nekoliko vrta, ker več ne potrebujem, najraje kje na Primorskem?
3. Domovino sem zapustil ilegalno, sicer pa nisem zagrešil nobenega slabega dejanja. Ali bom dobil dovoljenje za prihod v Jugoslavijo?
4. Kakšen je pri vas uradni tečaj za angleški funt? Želim se vrniti predvsem zaradi otrok.

Družina K., Sydney, Avstralija

Na vaša vprašanja vam dajemo nekaj pojasnil, za katera upamo, da vam bodo pomagala pri odločitvi, da se vrnete v Jugoslavijo. Vaši otroci bodo v Jugoslaviji gotovo imeli možnosti za šolanje in vključevanje v športne ter kulturne organizacije, ki skrbijo za zdrav duševni in telesni razvoj mladine. Na druga vprašanja pa vam odgovarjamo po vrsti:

1. Kapital, ki ga boste prinesli s seboj v Jugoslavijo brez kakršnihkoli omejitev, boste lahko naložili na devizni račun ali hranilno vlogo pri Narodni banki, ki se obrestuje. Kako odprete devizni račun in kako z vlogo razpolagate, smo že pisali v Rodni grudi, s pošto pa vam pošiljamo posebno brošuro, v kateri je vse to podrobno opisano.

2. Hišo lahko kupite v Jugoslaviji bodisi staro ali novo, lahko jo tudi sami gradite ali se vključite v gradnjo kakega večjega stanovanjskega objekta. V Ljubljani npr. posluje »Slovenija-promet« na Cankarjevi c. 5, ki vam postreže z informacijami o hišah, ki so naprodaj, podjetje Standard na Celovski c. 87 pa prodaja gradbene parcele in gradi hišice ter stanovanja.

3. Glede tega, da ste zapustili domovino brez potnih listin, bi zadevo lahko že davno uredili na podlagi zakona o amnestiji. Če tega še niste storili, vam svetujemo, da se obrnete na naš Generalni konzulat v Sydneyu, 8 The Retreat, Double Bay, in prosite za ureditev odnosa do Jugoslavije.

4. Angleški funt notira danes pri nas 3.500 S din.

Če boste potrebovali še kakšno pojasnilo v zvezi z vašim povratkom, se le še poprej obrnite na nas.

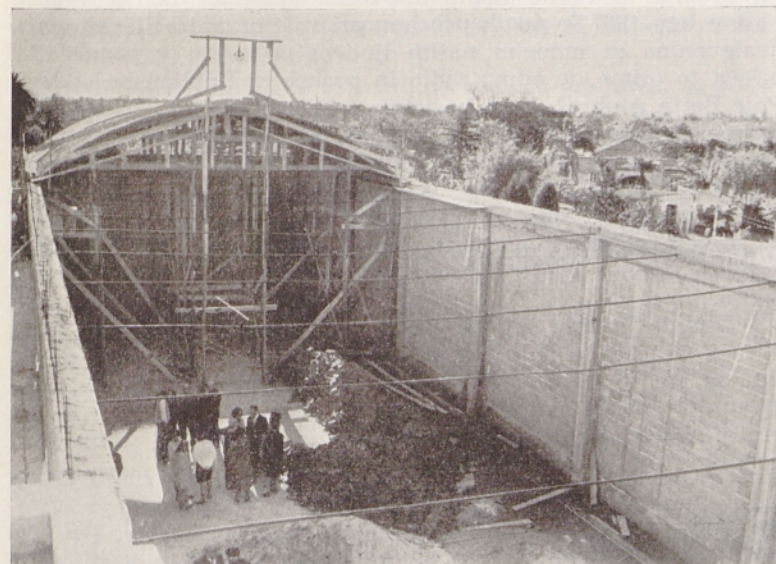
Moja hči bi rada nadaljevala šolanje v Jugoslaviji

Moja hčerka je v Nemčiji, kjer živim, začela obiskovati gimnazijo. Ker se nameravam z družino čez kakšno leto ali dve vrniti v domovino, bi rad vedel, ali imate v Ljubljani tudi tako gimnazijo, kakršno sedaj obiskuje moja hči, da bi tako lahko nemoteno nadaljevala svoje šolanje. Tukajšnja gimnazija se imenuje Mathem.-naturwiss. Gymnasiums mit neusprachl. Zweig I. E.; Nemci pravijo, da je to višja šola. Hvaležen vam bom za odgovor.

F. B. Hilden, Nemčija

Na Republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo so nam povedali, da se bo vaša hčerka v Ljubljani lahko vpisala na Gimnazijo Bežigrad, kjer imajo poudarek na matematiki, ali pa na Gimnazijo Poljane, kjer imajo poudarek na jezikih. Da bi lahko določili razred, v katerega se bo lahko vpisala, bi morali videti njeno zadnje spričevalo in v njem vpisane predmeta. Kolikor bi šlo za iste predmete, kot jih imajo po učnem načrtu naše gimnazije, bi se lahko vpisala v isti razred, oziroma bi napravila še poprej dopolnilni izpit, če bi naš učni načrt vseboval kak predmet več. Za dopolnilni izpit bodo verjetno prišli v pošte predmeti kot so slovenščina, zgodovina in geografija Jugoslavije in morda še kaj.

Za uspešno nadaljevanje šole v Jugoslaviji bo prav gotovo važno znanje slovenskega jezika in vam svetujemo, da nudite hčerki že sedaj vse možnosti, da se čimprej spozna s slovenščino. Na željo vam lahko preskrbimo kakšne knjige v ta namen. Na zalogi imamo še nemški učbenik slovenščine, ki stane s poštnino vred 4 DM.

Srce in domovina

Tako majhna stvar je človeško srce in vendar tako čudežno vse obsegajoča, tako živo pričujoča. Srce je zlata kamrica najtišjih upov in najlepših želja. V tednih, ko se je staro leto iztekalo in v teh prvih tednih mladega leta, so nas na matici skoraj zasula vaša pisma; in vsako je bilo svetlo okence v vaše srce, ki nam je sporočalo tisoč toplih voščil in dobrih želja in prek nas svoji rojstni deželi.

Hvala vam za želje in pobude, sporočila in pozdrave, pa za pohvale našemu tisku, ki nam bodo napotilo in vodilo pri našem nadaljnjem delu. Z vsakomer od vas bi želeli spregovoriti vsaj skromno besedico zahvale. A je žal nemogoče. Zato bomo to storili kar tako »počez«. S kupčka bomo vzeli nekaj vaših pisem.

Prvo je vaše, dragi rojak John Moyl iz Kanoshe, Wisconsin: »Rad berem slovensko in se mi Rodna gruda jako dopade, čeprav imam že 81 let. V reviji prinašate veliko novic iz naše rojstne domovine, kar spremljam z velikim zanimanjem. Pozdravljeni! Želim, da bi še dolgo izhajala ta revija!« Hvala, tudi mi želimo vam, dragi rojak, da bi še dolgo vrsto let v krepkem zdravju brali novice v Rodni grudi.

»Koledar je zelo bogat s fotografijami in lepo vsebino,« piše Ivanka Jelenc iz Nemčije, ki obenem obnavlja naročnino tudi za Rodno grudo in prilaga prispevek za tiskovni sklad.

»Vaša revija me tolaži,« pravi v svojem pismu Franc Tevž iz Ontaria v Kanadi. »Dolgčas mi je,« piše, »in težko mi je pri srcu, odkar sem zapustil domovino. Posebno mi je hudo letos, ko sta mi umrla oče in edini brat. Zato mi je vaša revija še ljubša. Ona me tolaži in vedri moje žalostne misli.«

Ivanka in Frank Bremšak z malo Ireno pošiljajo tople pozdrave iz Ottawe v Kanadi. »Rodno grudo in koledar oba z mojim rada prebirava. Ko sva bila doma, sva rada potovala po naših lepih krajih. V Rodni grudi najdeva vedno kaj novega, poleg novic, ki jih je tudi precej.«

»Rodna gruda je zelo lepa in mi je všeč,« piše Frances Smrtnik iz North Chicaga, Ill., ko obnavlja naročnino in pošilja

prispevek za tiskovni sklad. — Marija Lazar iz Vorarlberga v Avstriji naroča Rodno grudo in koledar: »Prosim, da mi ju pošljete še ta mesec. Že nekaj časa živim v tujini in zato še raje preberem kakšno slovensko besedo.«

»V vsaki številki najdem nekaj, kar me spominja moje mladosti,« pravi v svojem pismu naročnik Albert Krauland iz Brooklyn, N. Y., ZDA. »Rodno grudo z zanimanjem prebiram. Všeč mi je, ker je tako vsestranska. Vidim dosti slik, ki so mi znane iz mladosti. Tako sem spoznal že takrat znamenitega harmonikarja Ceneta Prezlja iz Bohinja. Doma je iz vasi med Bohinjsko Bistrico in jezerom. Dostikrat sem leta 1938 plesal po njegovih ritmih. Vidim nadalje, da se doma vse vedno bolj modernizira. Tako je izginil tudi znameniti in nevarni brezjanski klanec. Tudi jaz bi se bil enkrat skoraj zaletel pri vožnji iz Kranja do Bleda. Tako najdem v vsaki številki kaj zanimivega. Res je to krasna revija. Zanimam se tudi za opero Gorenjski slavček na ploščah. To mora biti gotovo lepa stvar tudi za tujce. Naročam tudi ploščo.«

Ivanka in Franc Eniko s Švedske pišeta: »Želiva vam v novem letu 1967 še novih uspehov pri vaši organizaciji, ki je res hvalevredna in mnogim našim ljudem po svetu v pomoč. Ko piševa to pismo, je odprt radio in poslušava ljubljansko oddajo. Poje Berta Ambrož, ki je nastopila v Luksemburgu. Ona je naša sorodnica, zato jo še raje poslušava. V našem domu je vse po slovensko: igra nam radio Ljubljana, govorimo po slovensko in naše misli so pri vas...«

»Presenečeni smo bili in ponosni, ko smo bili lani na tritedenskem obisku v Sloveniji. Kako lepa je naša ljuba domača dežela,« pravi v svojem pismu naročnik Jakob Cuz iz Luksemburga.

Drobno prgišče s kupa vaših pisem je odprlo nekaj okenc v vaša srca, da so dalje izginile in bili ste in ste vse okrog nas. Po vas, ki ste spregovorili na tej strani skozi svoja pisma, sporočamo pozdrave vsem in toplo zahvalo za lepe besede o Rodni grudi in koledarju, posebej se zahvaljujemo vsem, ki so naš tisk podprli s prispevkom za tiskovni sklad.

Ina Stokan

Kraji po vaših željah:

Slika prijazne Rečice v Savinjski dolini bo prav gotovo razveselila gospo Marie Prilandovo iz Sheboygana, ki je od tam doma, pa še marsikoga

NEKAJ RECEPTOV ZA HITRO PRIPRAVLJENE JEDI

Mesne skodelice z grahom. Doza graha, surovo maslo, ščep sladkorja, zelen peteršilj, posebna ali pariška salama.

Grah preplaknemo, ocedimo in segrejemo na surovem maslu. Začinimo ga s soljo, sladkorjem in sesekljanim zelenim peteršiljem. Medtem narežemo neolupljeno salamo na srednje debele rezine in jih segrejemo v vroči, suhi ponvi, pri čemer se rezine zvijejo v skodelice. Skodelice zložimo na krožnik in jih nadevamo z grahom. Zraven serviramo solato.

Omleta z mesnimi ostanki. 1 do 2 jajci, 1/2 žličke pecilnega praška, začimbe, razni mesni ostanki (pečenka, klobasa, slanina, gnjat, sir ipd.), maščoba.

Iz jajc, moke, pecilnega praška, mleka in začimb pripravimo gostejše omlatno testo. Testo lahko pripravimo tudi iz rumenjakov in mu primešamo trd sneg iz beljakov. Testu primešamo na drobne kocke narezane mesne ostanke, ga začinimo po okusu in glede na vrste mesa (čebula, muškatov orešek, zelen peteršilj, jušne začimbe v prahu). V večji ponvi segrejemo maščobo, vlijemo vanjo testo in ga na šibkem ognju po eni strani lepo opečemo. Nato previdno obrnemo in spečemo še na drugi strani. Pečeno omlato narežemo kot torto. Zraven ponudimo solato.

Gnjatni cmoki z gobami. 1/4 kg starih žemelj, 1/4 litra razredčenega mleka, surovo maslo, čebula, gnjat, zelen peteršilj, limonina lupinica, sol, 1 do 2 jajci, 1/2 žlice moke, slan krop, gobe, čebula, maščoba, sol, poper, zelen peteršilj, kislá smetana.

Narezane žemlje prelijemo z vročim mlekom in pokrijemo, da se kruh dobro prepari. Na surovem maslu prepražimo seseklano čebulo, narezano gnjat, sesekljan zelen peteršilj in naribano limonino lupinico. Zmes solimo in stresemo na namočene žemlje, dodamo jajci in moko ter rahlo zmešamo. Z mokrimi rokami oblikujemo cmoke, ki jih damo kuhat v vrelo, slano vodo. Voda naj dalje le rahlo vre. V 5 do 6 minutah so cmoki kuhani. Očiščene, narezane gobe in čebulo prepražimo na maščobi (če so gobe suhe, jih prej malo namočimo), solimo, popravo, zboljšamo s kisló smetano in potresemo s sesekljanim peteršiljem.

Sarma s sladkim zeljem: za sarmo potrebujete: eno glavo zelja, 1/4 kg svinjskega mesa in 1/4 kg govedine, 2 dkg čebule, 2 dkg olja, 10 dkg riža, zelen peteršilj in jajce. Za paradižnikovo omako potrebujete 3 dkg olja, 3 dkg moke, 2 dkg čebule, 10 dkg paradižnikove mezge, 1 dcl kisle smetane.

Zelje poparimo, da se listi zmečajo. Zmleto svinjino in govedino prepražimo na vroči maščobi s čebulo in rižem ter dodamo jajce in peteršilj. V posamezne liste zavijemo nadev in oblikujemo klobasice -- sarme, ki jih položimo v paradižnikovo omako in do kraja skuhamo. Ko so kuhane, dodamo omaki kisló smetano.

Priporočamo vam tudi **fižolov golaž**. Za štiri osebe potrebujemo 25 dkg fižola, 1/4 kg prekajenih svinjskih reber, sol, 4 dkg masti, 25 dkg čebule, tri stroke česna, malo rdeče paprike, dve žlici paradižnikove mezge, en krompir.

Namočen fižol in nasekana rebra pristavimo v lonec. Posebej prepražimo na masti seseklano čebulo, strt česen papriko. Preden začnemo kuhati, dodamo prepraženo čebulo, česen in papriko, za gostitev pa še nastrgan krompir ter po okusu solimo. Pred serviranjem dodamo paradižnikovo mezgo.

Za sladkosnedeže pa še **omleta iz skutinega testa**. Za štiri osebe potrebujemo: 1/4 kg moke, 1/2 litra mleka, 2 rumenjaka, sol, 1/4 kg skute, 2 beljaka, 2 žlici sladkorja, mast za pekač.

Iz presejane moke, mleka, rumenjakov in soli napravimo gladko testo. Dodamo pretlačeno skuto in trd sneg iz beljakov, med katerega smo vtepli sladkor. Testo narahlo premešamo in na vroči mastni ponvi spečemo omlate, ki jih potresemo s sladkorjem, zložimo podolgem in počez in še tople serviramo.

Kako nadomestiti otroku očeta?

Vem, da delim usodo mnogih mladih mater in nasvet, za katerega vas prosim, bo verjetno koristil marsikateri mamici. Moj mož je namreč pred kratkim odšel na delo v tujino in tako sva z malim sinkom ostala sama. Skrbi me, kako bo očetova odsotnost vplivala na otrokov razvoj. Hvaležna vam bom, če mi lahko svetujete, kako naj ravnam, da otrok ne bo preveč pogrešal očeta in da bo njegova vzgoja tudi v času očetove odsotnosti čim bolj pravilna.

M. R.

Draga naročnica!

Prosili smo za nasvet našo psihologinjo. Želimo vam, da bi vam njeni napotki uspešno pomagali pri vzgoji vašega otroka! Takole pravi:

Nesmiselno bi bilo, če bi rekli, da očetova odsotnost na otroka prav nič ne vpliva in da jo mati lahko na nek način nadoknadi. Vemo pa, da veliko otrok raste vse življenje brez očeta, in če mati z otrokom pravilno ravna, se ne pokažejo posebne težave. Priznati moramo celo, da je za otrokov duševni razvoj bolje, če živi sam z materjo mirno in čustveno toplo življenje, kot pa če raste z materjo in očetom, med katerima so konflikti na dnevnem redu.

V našem primeru materi svetujemo, da očetu redno poroča o otroku, ker oče tudi v svoji odsotnosti želi sodelovati pri vzgoji. Iz izkušenj vemo, da želi oče, ki je dolgo odsoten, vedeti o otroku vse mogoče podrobnosti, ki se zdijo materi zelo vsakdanje in nepomembne, očetu pa pomenijo veliko. Na primer: ali je mati že peljala sinka k frizerju in kako se je tam obnašal, ali mu je morda že naredila dolge hlačke iz njegove stare obleke in podobno. Spominjam se matere, ki je očetu enkrat v pismu napisala, kaj vse dela njegov sinek v enem popoldnevu. Napisala je toliko, da je moral oče brati celo uro in je bil ob tem neverjetno srečen. Mati pa je spoznala, kako zanimivo je opazovati otroka, ki se vsak trenutek nekaj novega nauči in nudi vsak hip novo zanimivo sliko. In tako se je odločila, da bo pisala dnevnik in ga ob koncu tedna poslala otrokovemu očetu. Oče, ki je tudi za dalj časa ločen od družine, ima občutek, da na nek način živi z otrokom in da sodeluje pri njegovi vzgoji.

Res pa je, da je otroku, ki dalj časa ne vidi očeta, potrebna moška družba, morda strica ali pa starega očeta. Predvsem želijo moške družbe otroci treh let in takrat lahko dedek ali pa otrokov stric vsaj v neki meri nadoknadi otroku očeta. Otrok tudi zelo rad obiskuje strice in dedka. Posebno pa je vesel, če mu mati pripoveduje o očetu, mu večkrat pokaže njegove slike ter mu pove, da je prav takšen kot stric in da se bo kmalu vrnil. Otrok treh let si lahko na ta način ustvari sliko svojega očeta, ki mu bo poseben ideal, pa čeprav se očeta ne spominja. Deček brez očeta mora imeti tudi možnosti, da se po drugem letu starosti vsak dan druží in igra z dečki. Najbolj spontano se to uredi v otroškem vrtcu.

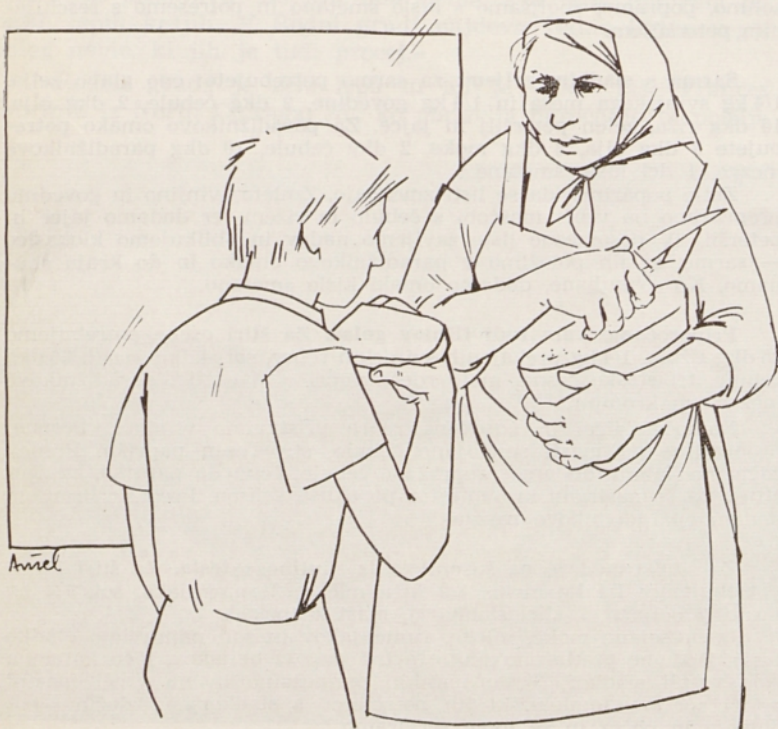
S. Pogačnik-Toličič

TONI SELIŠKAR

Podoba moje matere

Vse do njene smrti je bil obraz vedno enak, kakor ga pomnim od vsega začetka: košččen, z ostrimi gubicami, resen, zamišljen in skoraj trd, a kadar je smeh ožaril njena lica, so se ji vedno stisnjene ustnice sprostile v prelepo podobo ljubeče matere. Bila je hči majhnega kmeta iz Notranjih gor. Njene bose noge so tlačile vlažno prst Ljubljanskega barja, ko je prekopavala njive svojega očeta v potu svojega obraza. Bila je revno kmečko dekle,

in kadar je stala do gležnjev zarita v barjansko blato, je morda sanjala o sreči.

A kaj je sreča?

No, so majhne in velike sreče!

To revno kmečko dekle si je želelo za srečo dobrega človeka, s katerim bo zaorala brazde v veliko življenje. Toda kakšno naj bi bilo to veliko življenje, si ni mogla natančno predstavljati. Nekomu pomeni sreča kup denarja, drugemu njive in gozdovi, tretjemu lepa velika hiša, par konj in voziček, da bi se vozil od gostilne do gostilne. In tako si vsak po svoje zamišlja svojo srečo. Toda sreča ni ne v denarju ne v njivah ne v veliki hiši, sreča je le v dobrem srcu! In materino srce je bilo dobro, zato je dobila dobrega človeka, ki jo je popeljal v veliko življenje. In čeprav je bilo v začetku tega velikega življenja hudo — revščina, otroci, bolezn, je bila mati ob dobrem človeku, kakršen je bil moj oče, le vedno več ali manj srečna.

Srečo si je dopolnjevala z delom. Če delo opravljaš z nevoljo, je delo muka, a če delo opravljaš z veseljem v srcu, je delo tudi sreča. Skozi vse življenje je nisem videl nikdar brez dela. Ko se je omožila z mladim ključavničarjem, mojim očetom, je hodila delat v tobačno tovarno cigare, kajti doma so čivkali otroci kot lačni vrabci in so hoteli jesti in jesti. In ko sta v veliki stanovanjski hiši ob Tržaški cesti začela graditi gnezdo, je oče delal za obleko in čevlje, za posteljo in omaro, mati pa je zvijala cigare za kruh, mleko, za močnik in ocvirke.

Pisati ni znala, a številke je poznala in s kredo na vrata pisala, koliko je zaslužila in koliko izdala. Spominjam se, kako me je učila spoznavati številke.

»Ena — to je premalo za kruhek!« mi je razlagala.

»A brez ene tudi dve ni, dve pa je že nekaj. Če ima nekdo dve, lahko po žemljo gre. Si razumel, paglavček?«

In da je vse to res, mi je stisnila v dlan dva krajcarja in stekel sem k peku po žemljo. O, kako je bila dobra! Skorja je hrustala pod zobmi, sredica pa je bila mehka in okusna.

Tako sem se navadil spoznavati številke do deset že precej prej, preden sem začel hoditi v šolo. Zapomnil sem si jih, ker jih je mati razlagala po svoji pameti napol zares, napol v šali. Se danes pomnim njeno razlago nekaterih števil. Vseh ne, nekaj pa:

»Ena ni nobena. Dve — po žemljo gre. Tri — v trgovino leti. Štiri — so zlasti izviri. Sedmica je zlata ptica. Devet gre v gostilno pet, a desetica je grofica, nji se župan odkriva!« mi je razlagala.

V cerkev ni nikoli hodila, a verjela je v boga in razne svetnike, zlasti v take, ki pomagajo ozdraviti bolzni pri ljudeh in živalih. Zlasti je cenila svetega Antona, ki je zaščitnik prašičev, ter sveto Ano, ki varuje in zdravi oči. Za duhovnike in cerkvene ceremonije ni marala, a vsako nedeljo zjutraj je vzela v roke mašno knjižico z velikimi črkami in s težavo je zlogovala polglasno pobožne besede o Bogu, Kristusu in Mariji.

Toda kmalu je nad knjigo zakinkala od utrujenosti, ker so se ji črke v očeh zmešale. Učila me je moliti, a jaz sem na dvorišču od starejših paglavcev slišal na svoja ušesa laže razumljivo molitev, in ko mi je nekoč ukazala, naj ji povem Očenaš, sem ji naglo zdrdral, kakor sem ga slišal:

»Oče naš, kruh je naš, kdor ga reže, ta ga je!«

Hudo se je razjezila. Namazala me je s palico, toda kmalu ji je bilo hudo zaradi tega, pa mi je odrezala krajec kruha, ki ga je

bilo zame in za vso mojo družino na dvorišču dovolj. Kajpak, takrat sem veroval, da je v nebesih bog in da so tamkaj angeli in svetniki ter da so v peklu hudički, in bal sem se vsega tega, ker so nas doma in kasneje v šoli učili, da nas bo bog kaznoval, če ne bomo pridni, in da nas bodo potem v peklu hudički pekli v vrellem olju. Kadar se je znočilo, sem videl te hudičke vsepovsod in hudo me je bilo strah, zlasti če sem ga čez dan kaj ošpičil. Takrat sem molil na vse pretege, čez dan pa sem pozabil na pekel, ker je sijalo sonce. A ti hudički so me preganjali še dokaj časa, zlasti ponoči, kadar je treskalo. Takrat sem tiščal glavo pod odejo in sem se tresel od groze, ker sem bil prepričan, da me hudički že vlečejo v pekel.

Vsaka stranka v hiši je imela svoj del vrtička in moja mati je najraje tičala v vrtu. Naš del vrta je bil največji, ker je bil hišni gospodar moj boter in prijatelj mojega očeta, od česar je imel tudi gospodar koristi, ker je znal moj oče vse popraviti, bodisi da se je ključavnica potrla, ali vodovodna pipa zamašila ali pa je bilo treba železno ograjo okoli vrta zakrpati, ali žlebove na strehi premazati, kar je oče zastonj napravil, obrtnik pa bi vse tako delo mastno zaračunal. No, oče je imel v oskrbi le majhno gredico za cvetice in vrtno uto, ki jo je sam napravil. Mati pa je imela večji kos, kjer je gojila solato, peteršilj, korenček, česen, čebulo, zelje, ohrovt in karfijolo. Vse te zelenjave je toliko pridelala, da so vse ženske iz sosednjih hiš, kjer ni bilo vrtov, hodile k materi kupovat zelenjad za kuho. Na to kupčijo je bila mati še prav posebno ponosna. Ta denar je hranila v posebnem lončenem lončku, in kadar je bil lonček poln krajcarjev in grošev, je nesla denar v hranilnico in bogme, hranilno knjižico je imela v rokah dosti raje kot mašne bukvice.

Na tem vrtu se je z vso strastjo vračala v kmetico, kajti do zemlje, ki je toliko dobrega rodila vsako leto, je imela vedno veliko spoštovanje. Najraje bi pritegnila k svojemu delu vrta tudi očetovo gredico, da bi tamkaj namesto cvetic posejala koristnejše stvari, kajti cenila je le tisto, kar se je dalo s pridom uporabiti. Vse življenje se njena kmečka nprav ni spremenila. Gnoj, s katerim je večala rodovitnost vrtno zemlje, ji je pomenil mnogo več kot, denimo, kakšna draga stvar, ki je bila samo za okras. Nič je ni bilo sram iti s cajno in cesto in skrbno pobirat konjske fige in kravjeke, s katerimi je gnojila svoje grede. Imela je zato prvo solato in prvi grah na vrtu, prve redkvice in prve kumare in njeni paradižniki so se lomili od obilnega plodu. Bila je skrbna kot hrček in za zimo je sama naribala sodček kislega zelja in repe in vso zimo smo imeli dovolj solate.

Kadar je šla obiskat svoj rodni dom, me je za roko vodila po vseh domačih njivah ob Ljubljani in roko je porinila v zemljo, da je obtipala, kolikšen je že krompir. Jaz pa sem, seveda, raje stal na bregu lene, temno zelene reke in gledal ribe, ponirke in kačje pastirje, zlasti pa čolnarje, ki so v velikih lesenih čolnih vozilih gradbeni kamen iz Podpeškega kamnoloma v Ljubljano. In ko sem bil nekoč tako zaverovan v čolnarje in sem hodil ob bregu za njimi, se je odkrnila zemlja izpod mojih nog in štrbunknil sem v globoko vodo. Čolnarji so me potegnili iz vode in me porinili materi v naročje. Mati se je sesedla od strahu. Ko so me nezavestnega postavili na glavo, da se mi je voda, ki sem jo pogoltnil, odtekla in sem spet odprl oči, me je posula s solzami in poljubi. No, zares me je imela rada, čeprav drugače nikoli ni po-

ljubovala svojih otrok, ampak jih je raje božala s šibo. Sosedu je razlagala to svojo vzgojno modrost takole:

»Otrok je kakor teliček. Preden ga naučiš voziti, mu moraš s palico dopovedati, kdaj se krene na desno, kdaj na levo. O ne, brez palice tvoj fant ne bo prišel k pameti!«

A sosedov fantiček mojih let, ki ni bil nikoli tepen, mi je izza materinega hrbta kazal osle, ko sem vokal v kotu. Ej, saj bolelo ni skoraj nič, le drl sem se na vso moč, da se je materi zgenilo dobro srce in mi je potlej namazala velik kos kruha s smetano. In ko sem otepaval kruh s smetano, sem jaz sosedovem fantičku osle kazal. Kajpak sva se zato zlasala in metala po tleh, a naša mati se je smejala in rekla sosedu:

»Le pusti jih, sosedu! Petelinčki se morajo zravšati. Le naj se zdaj pretepajo, da se jim na starost ne bo treba!«

Potem je zvalila sosedo v kuhinjo in sta klepetali, dokler se ni čebula na masti prežgala. In skozi odprta kuhinjska vrata sem slišal, kako je na glas tarnala zaradi tega:

»Ojej, kakšna škoda, kakšna škoda!«

Neža Maurer

Pojdiva, sine

*Tvoj oče je še nedorasel odšel v partizane.
Imel je vesele, modre oči in gibke noge.
Zdaj je njegova noga trda in črna
in spominčice v njegovih očeh so ovenele.
Tvoja babica od tistih vojnih let joče.*

*Ne poslušaj mojega pripovedovanja, sine,
in veselo vzklikaš rumenemu metulju, ki leti po travi.
V zraku pa brni reaktivno vojno letalo
in preglša tvoje vzklike.
Po cesti pojo vojaki.*

*Kako naj te poljubljam na modre oči
in štejem rožnate prste na tvojih nogah?
Morda samo petnajst let,
pa jih ne bo več na vsaki nogi pet...
Morda samo petnajst let,
pa bodo tudi v tvojih očeh ovenele spominčice.
Po cesti pojo vojaki.*

*Pojdiva, sine, mimo vojakov —
tvoje noge so krepke in gibke —
pojdiva in poiščiva zame
in še za druge mame
studenec miru.
Napij me iz njega, sine,
pa se nikoli ne boš dotaknil orožja
in orožje se nikoli ne bo dotaknilo tebe...*

*Pojdiva, sine,
tvoje noge so krepke in gibke —
pojdiva in poiščiva zame
in za vse mame
studenec miru.
Nekje mora biti.
Nekje na tej cvetoči zemlji mora biti.
Tako rada bi te poljubljala na oči
in štela prste na tvojih nogah...*

NAŠA BESEDA

Sodobni slovenski knjižni jezik

V NOVI DOBI, slovenskem glasilu Ameriške bratske zveze, je Anton Okolish 17. novembra lanskega leta napisal članek z naslovom NAŠ SLOVENSKI JEZIK IN PRAVILA. V njem precej ostro kritizira jezik podeželskega časopisja v stari domovini. Zlasti ga vznemirjajo številne tujke in pa miselna zavritost nekaterih zvez, tako da se sprašuje, ali bi doma brez slovarja sploh še razumel slovensko. Obenem pa pravi, da so v starem kraju tisti, »ki niso pohajali v kmetijske univerze« (ni razvidno, katere univerze misli), zelo pohvalili slovenščino naših rojakov v Ameriki.

Prav ta ocena nam lahko rabi za uvod v razmišljanje o slovenskem knjižnem jeziku. Četudi so pota slovenskega pisanega jezika v zadnjih desetletjih lahko ubrala prenekateri ovinek, vendar vsi čutimo, da se jezik nenehno razvija in da v jeziku ne moremo nikoli ostati pri starem.

Zato se večkrat začudimo, če na primer preberemo kakšen članek iz časopisa, ki je izšel pred prvo svetovno vojno. Pri tem nastaja zanimivo vprašanje, kako se starejši rodovi prilagajajo vsemu novemu v jeziku, kako spremljajo jezikovni razvoj in ali sprejemajo novo izražanje, ali pa tudi marsikaj obdržijo takšno, kakor se je v njihovih mladih letih pisalo in govorilo. Tako še danes lahko slišimo kakšnega starejšega kulturnega moža, ki v svojem slavnostnem nagovoru prebere, denimo, **je deloval (l)**, namesto **je delovau**, in podobno. To je lahko samo globoko zakoreninjeno spomin na staro osnovno šolo, ko so morali popravljeni svoje domače narečje in se učiti »finega« knjižnega izgovora, kakor je bil v navadi tedaj.

Razen tega smo vajeni, da vse nekdanje hvalimo, obenem pa smo do vsega novega radi malo zadržani in celo nezaupljivi.

Knjižni jezik postaja čedalje bolj splošno slovenski. Kopica slovanskih izposojenk, ki so konec prejšnjega stoletja preplavljale naše časopise, pa tudi revije in celo umetniško knjižno besedo, se čedalje bolj umika in se je že skrčila na tisto mero, ki danes bolj ali manj velja za »normalno«. Obenem pa je treba omeniti, da nam je veliko slovanskih besed obogatilo jezik in da bi ga samo osiromašili, če bi jih preveč nasilno podili iz našega besednega zaklada.

Za živi primer jezikovnega razvoja si lahko vzamemo besedo **čitati**. Do nedavnega je ta beseda še veljala kot dober knjižni izraz. njena tekma **brati** pa je veljala za njeno ljudsko inačico, ki nekako ni smela v knjižno rabo. Toda če danes kdo zapiše ali v javnosti izreče: **sem čital**, s tem dokaže, da mu je beseda ostala iz prejšnje šole, da je torej njegov jezik zastarel, ali pa da je govornik tako slabo poučen o dogajanju v knjižni slovenščini, da se mu beseda **čitati** še zmeraj zdi višja, **brati** pa preveč vsakdanja za javno rabo. Vendar se je splošni okus že docela nagnil v korist glagola **brati**.

Hkrati pa je zanimivo ugotoviti, da se je današnje **berilo** za bivšo **čitanko** manj utrdilo in udomačilo. **Čitanka** je poleg **berila** še vedno živa in sprejemljiva beseda, kakor tudi npr. **domače čtivo**, ki ga naši šolarji nimajo preveč radi. (To so knjižna dela, ki jih morajo doma prebrati, za šolo o njih kaj napisati in v razredu tudi govoriti o njih.)

Tako se pred našimi očmi razpleta boj za uveljavitev teh in drugih besed, o katerih pa ne bi mogli trditi, da jim je trenutna zmaga že jamstvo, da bodo v jeziku ostale trajno žive — čeprav vemo, da je jedro naših besed zelo staro.

Nedvomno je neoporečna tudi naša druga trditev, namreč da so zadnja desetletja slovanske izposojenke v našem jeziku dobile tekmeča v mednarodnih tujkah, ki so posebnost uspešno zavzele svoje mesto v besedišču raznih strokovnih slogov. Tako se npr. zdravnik najtočneje in najlaže izraža v tujkah; politik in gospodarstvenik morda nič manj.

Na ta način naši pisci, časnikarji in publicisti večkrat izgubijo smisel za pravo mero, ali pa sploh ne poznajo dovolj globoko pomena domačih besed. Tudi to, da se piščoči ljudje premalo ozirajo na bralca, je v jeziku hud greh. Saj se marsikomu še vedno zdi, da je učen samo zaradi tega, ker uporablja tujke (večkrat celo napačno)! Zdi se nam, da je Anton Okolish naletel prav na podeželsko aktivistično pisanje, ki često prenaša in preobrača samo splošna gesla, ne da bi pisec pri tem sploh natančno vedel, kaj pravzaprav pomenijo.

Toda takšno pisanje nikakor ni splošna raba, kaj šele zgled sodobne slovenščine v starem kraju.

F. Jakopin

V Ljubljani

Dedek: Veseli in prijazni ljudje so tu.

Ellen: Najprej se morava znebiti kovčkov. — Taksi!

Dedek: Prosim kar v hotel Slon. Midva prideva peš za vami.

Ellen: Zdaj si želim pa samo nekaj, dedek: kopalno kad, polno vroče vode, in mrzlo prho! To bi se tudi tebi prileglo.

Dedek: Zdajle mi je pa čisto vseeno. — Poglej, Ellen, ljubljanski grad!

Ellen: Koliko pa je star?

Dedek: Eh, veš, v šoli smo se to učili, pa sem že pozabil. Vsekakor je še iz srednjega veka. Ko bi ga ti videla pozimi, zvečer, ko je ves v snegu in razsvetljen! Kakor iz pravljice. Poglej, Ellen, vidiš tisti most spodaj na Ljubljani? To so trije mostovi, srednji je za vozila, levi in desni sta za pešce. To je Tromostovje.

Ellen: Ta most je pa res nekaj posebnega, dedek.

Dedek: In tik pred Tromostovjem je Prešernov spomenik. France Prešeren je bil naš največji pesnik.

SLOVENE FOR YOU

PRIREDLA NADA VITOROVIČ

In Ljubljana

Grandfather: See, the people here seem gay and kind.

Ellen: First, we have to get rid of our suitcases. — Taxi!

Grandfather: Take our things to the Hotel Slon. We are going on foot.

Ellen: All I want now is a bath-tub, full of hot water, and a cold shower. It would do you good, too.

Grandfather: It doesn't matter just now. Look, Ellen, the Castle of Ljubljana!

Ellen: How old is it?

Grandfather: Oh, you know, Ellen, we learned about it at school, but I've forgotten it by now. From the Middle Ages, anyway. If you only saw it in winter, in the evenings, covered with snow and all illuminated! Just as if taken out of a fairytale. And, now, look at this bridge across the Ljubljana. In fact, these are three bridges, the middle one for vehicles, the left and the right ones for pedestrians. It's called Tromostovje.

Ellen: Yes, it's something special, isn't it grand-papa?

Grandfather: And Prešeren Monument is just in front of it. France Prešeren was our greatest poet.

Pronunciation

Consonants

The Slovene consonants are mostly pronounced as they are spelled. The most important thing to remember is that there are no aspirated consonants, as for instance in the English "table". All the Slovene consonants are clear (compare the English "table" and Slovene "tabla"). The contrast between the voiced and voiceless consonants is distinct (dedek, terasa), but according to a rule all the final consonants are voiceless in pronunciation (sneg, pronounce: snek).

There are twenty consonants: b, c, č, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, t, v, z, ž.

Our č, which is unknown in some languages, is a blend of two sounds t-š (tch: church, charming). C is a blend of t-s (tzar).

The consonant *h* (hotel) has to be pronounced as the German *ch* (Dach), and not as the English *h* (house).

The letter *l*, preceding a vowel, is pronounced as a middle or European *l* (le, šola, poglej). When final, its pronunciation is similar to the pronunciation of *u* (Eng. w): pozabil, mahnil. Its phonetic symbol is *ɥ* (pozabij, mahnij). The same occurs in originate expressions in the middle of a word (molči — močiči, polno — pojno). This rule is not observed in younger words, where *l* is pronounced as the middle *l* (kopalna), nor for the final *l* in foreign words (hotel).

J is a semi-vowel (Engl. y in yet): tukaj, srajca — here, shirt. When final and preceded by *l* or *n*, it is hardly audible: bolj, konj — more, horse.

The letter *v* represents three sounds: it is a true *v* (Engl. v) when preceding a vowel or the vocalic *r*: ves, voda, vrt. If final or before a consonant, it is pronounced as *ɥ* (like the final *l*): siv, glavno. The same pronunciation can also be found in the preposition *v* (Engl. to, in), which should in pronunciation always be joined to the following word: v domovino, v šoli. Sometimes the letter *v* is a true *u*, especially when in the middle of consonants (predvsem), or if specially stressed (ves *v* snegu).

LE SLOVÈNE A VOTRE PORTÉE

PRIRENEDIL VIKTOR JESENIK

A Ljubljana

Le grand-père: Des gens gais et aimables sont ici.

Hélène: D'abord nous devons nous débarrasser des valises. — Taxi!

Le grand-père: S'il vous plaît, directement à l'hôtel, Hôtel Slon. Nous deux arrivons à pied après vous.

Hélène: Maintenant je souhaite seulement quelque chose, grand-père: une baignoire, pleine d'eau chaude, et une douche froide!

Le grand-père: Maintenant, ça m'est tout à fait égal comme je suis. — Regarde, Hélène, le château de Ljubljana!

Hélène: Quel âge a-t-il?

Le grand-père: Eh! Tu sais, à l'école nous avons appris cela, mais j'ai déjà oublié. En tout cas il est du Moyen âge. Si tu le voyais en hiver, le soir, quand il est tout couvert de neige et illuminé! Comme tiré d'un conte de fées. Regarde, Hélène, — tu vois ce pont, en bas sur la Ljubljana? Ce sont trois ponts, celui du milieu est pour les véhicules, ceux de gauche et de droite sont pour les piétons. Ce sont les Trois-Ponts.

Hélène: Ce pont est vraiment quelque chose de spécial, grand-père.

Le grand-père: Et juste devant les Trois-Ponts il y a le monument de Prešeren. France Prešeren fut notre plus grand poète.

Explication des Mots et des Formes

Ljudje — les gens, les hommes. Ljudje est le pluriel irrégulier à clovek — l'homme.

Morava — duel de morati — devoir. Moram — je dois.

Znebiti se — se débarrasser.

Prideva — duel de priti — arriver, venir. Pridem — j'arrive.

Želeti, želim — souhaiter, désirer, je souhaite.

Kopalna kad — une baignoire.

Poln, polna — plein, pleine.

Vroča voda — l'eau chaude.

Mrzla prha — une douche froide.

Čisto — ici adverbe signifiant: tout à fait, entièrement. L'adjectif čist signifie propre, pur, net.

Vseeno mi je — cela m'est égal, peu m'importe.

Kakšen — quel, comment.

Ljubljanski — adjectif au lieu du complément de nom français: de Ljubljana.

Koliko je star? — Quel âge a-t-il? C'est l'expression que l'on emploie aussi pour les personnes. Koliko signifie combien, star — vieux.

Učiti se, učim se, učili smo se — apprendre, j'apprends, nous avons appris.

Pozabiti, pozabim, pozabil sem — oublier, j'oublie, j'ai oublié.

Srednji vek — le Moyen âge.

Ko — quand, lorsque, si, comme.

Ko bi ga ti videla — si tu le voyais. En slovène, on emploie le conditionnel après si (ko, če). Videl(a) bi — tu verrais. Videti, vidim — voir, je vois.

Ves v snegu — tout entier dans la neige.

Iz pravljice — tiré de (hors de) un conte de fées. Pravljica — un conte de fées.

Most, mostovi — le pont, les ponts.

Vozilo — véhicule, voiture.

Pešec, pešči — le piéton, les piétons.

Prešernov — adjectif au lieu du génitif: de Prešeren.

Biti, je, je bil — être, il est, il fut (a été).

Največji — superlatif de velik — grand.

Les Consonnes

La plupart des consonnes slovènes se prononcent comme l'indiquent leurs lettres. Pour les consonnes nous retiendrons avant tout que la langue slovène ne connaît que des consonnes pures (tabla — le tableau noir) et elle distingue nettement les consonnes sonores et les consonnes sourdes (dedek, terasa). Il est de règle aussi qu'à la fin du mot toutes les consonnes sont sourdes (sneg, pron. snek); nous disons que pour la prononciation de ces consonnes les cordes vocales ne tremblent pas.

Il y a vingt consonnes: b (be), c (tse), č (tche), d (de), f (fe), g (gue), h (he), j (ye), k (ke), l (le), m (me), n (ne), p (pe), r (re), s (se), š (che), t (te), v (ve), z (ze), ž (je).

Certaines langues, les français entre autres, ne connaissent pas notre č (deklič), qui est la fusion de deux sons (t — š); il en est de même pour c (t — s).

La consonne *h* (hotel) se prononce comme l'allemand *ch* (Dach), et non comme l'anglais *h* (house).

La lettre *l* se prononce devant les voyelles comme *l* moyen que nous appelons aussi *l* européen (le, šola, poglej), mais à la fin du mot *l* se prononce d'une manière analogue à *u* (ou) (pozabil, mahnil); si nous voulons noter le mot comme il se prononce, nous désignons cet *l* par un *u* avec un petit demi-cercle en dessous (pozabij, mahnij), et pareillement dans les expressions familières au milieu du mot devant une consonne (močiči, pojno). Dans les mots d'origine plus récente, cette règle ne s'applique pas et dans ces cas on prononce le *l* comme un *l* moyen (kopalna), il en est de même pour les mots étrangers à la fin du mot (hotel).

J se prononce comme une espèce de *i* consonne (tukaj, srajca — la chemise). Mais quand il suit un *l* ou un *n* à la fin du mot, on ne le prononce presque pas (bolj, konj — le cheval).

La lettre *v* n'a pas moins de trois sons: devant les voyelles (et évidemment devant le *r* voyelle) c'est un vrai *v* (ves, voda, vrt), comme le *v* français ou anglais, ou le *w* allemand; à la fin du mot et dans un mot devant une consonne, c'est un *ɥ* (ou), comme le *l* à la fin du mot (siv, glavno). On prononce de la même manière aussi la préposition *v* qu'on doit toujours lier au mot suivant (v domovino, v šoli). Et parfois *v* désigne aussi un véritable *u* (ou), lorsqu'il se trouve au milieu de consonnes (predvsem) ou bien si l'on accentue particulièrement la préposition *v* (ves *v* snegu).

Gospodinjski nasvet

Ljubi rojaki, na misel mi je prišel majhen gospodinjski nasvet. Ta nasvet je namenjen zlasti tistim možakarjem, ki si zjutraj — prav tako kakor jaz — sami kuhate zajtrk. Recept sem preskusil sam in jamčim zanj z glavo — no, pa z mojo glavo si tako ne bi kaj prida opomogli.

Stvar pa je takale: Kadarkoli sem si zjutraj skuhal zajtrk, je bilo mleko prismojeno. Naj sem ga kuhal na velikem ognju ali na malem ognju, pokritega ali nepokritega, tako ali tako — mleko je bilo vedno prismojeno. Vse skup mi je postalo sumljivo. Šel sem v mlekarno in zahteval upravnico.

»Tako in tako,« sem rekel, »mleko, ki mi ga dostavljate, je vedno prismojeno. Pokličite živinozdravnika, naj pregleda vašo kravo — mogoče je krava prismojena.«

Upravnica mi je naklonila pogled, ki je jasno govoril, da v tej aferi ni prismojena krava, marveč je prismojen nekdo drug. Bil sem užaljen in sem se aboniral v drugi mlekarni. Ampak mleko, kadar sem si ga zjutraj zavrel, je bilo kljub temu kar naprej prismojeno.

Nekoč sem v radiu slišal gospodinjski nasvet, ki me je podučil takole: Če nočeš, da se ti mleko prismoji, zalij dno lonca z oljem.

Ubogal sem nasvet in verjemite mi, da nisem skoparil: v lonec sem natočil dober četril litra olja. Potem sem prilil mleko in dal vse skupaj vret. In res je zavrelo. Ampak uspeh ni bil ravno zavirljiv — zakaj zdaj ni bilo prismojeno samo mleko, ampak povrh še olje.

Potem sem se začel načrtno bojevati zoper to mlečno prismojo. Bil sem podoben alkimistu: tri tedne sem samo kuhal, mešal, prekuhal, vrel, ohlajeval, prilival, odlival, pa spet mešal, kuhal, prekuhal. Tri tedne.

In navsezadnje — uspeh je kronal napore: našel sem recept zoper prismojeno mleko! Vam, ljubi možakarji — sotrpini, ki si sami kuhate zajtrk, prepuščam ta recept v uporabo. Vzemite svinčnik in papir, pa si ga zapišite. Torej:

Če nočete, da se vam mleko prismoji, si skuhajte čaj!

Frane Miličinski-Ježek

IZ LJUBLJANE

Stara mama je med delom nenadoma rekla »ja«. Vnuček, ki je sedel pri knjigi, jo je vprašal, če je kdo trkal.

»Ne,« je rekla stara mama.
 »Zakaj si pa potem rekla 'ja'«?
 »Veš, nekaj mi je nagajalo.«
 »No, potem bi pa rekla 'hudič', da bi jaz vedel, za kaj gre!«

KAJ PA...

— Majda, pridi sem, da te umijem, gosti bodo kmalu prišli.
 — Kaj pa, če jih ne bo?

VESELO PRESENEČENJE

— No, otroci, ste bili pridni, medtem ko me ni bilo doma?
 — Pridni, mama, zelo pridni. Danes smo se šli poštarje in smo okrog vseh sosedov raznesli pisma.
 — Ja, kje ste jih pa dobili?
 — Veš, mamica, v tvojem predalu, tista, ki ti jih je očka pisal, ko še nista bila poročena.

ŠE ŽAL JI BO

— Teta, ali se ti ne boš nikoli poročila?
 — Ne, Alenka, na to sploh ne mislim.
 — Joj, boš videla, kako ti bo še žal, ko boš imela polno hišo otrok, pa nobenega moža!

NAJBOLJŠI METEOROLOG

Učitelj: »Odkod prihajajo nevihte?«
 Učenka: »Začenjajo se pri naši babici, ki pravi, da jo že tri dni prej trga po udih.«

VESTNA PIKA

Pika se je vrnila od tete domov.
 — Mama, prejmi pozdrav od tete.
 — Hvala.
 — Prejmi pozdrav od tete.
 — Hvala, hvala.
 — Prejmi pozdrav od tete.
 — Tak daj no že mir s tem pozdravljanjem.
 — Ne morem, dokler te ne pozdravim še 997-krat. Teta mi je naročila, naj ti izročim tisoč pozdravov.

VELIKE ZAHTEVE

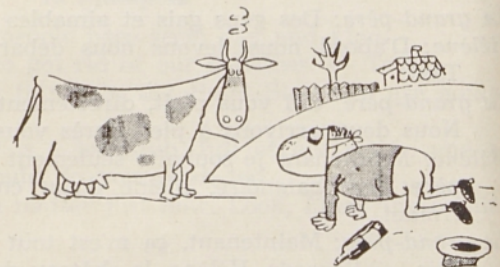
Petletni Pavle se navdušuje nad avtomobili, rad pa ima tudi veselo petje, godbo in še tisoč drugih stvari. Ko smo ga vprašali, kaj bi rad bil, ko bo velik, je naštel:
 — Najprej bom sofer, potem bom Avsenik, nazadnje pa dedek Mraz.

DOMAČA ZABAVA

— Petrček, zakaj pa razbijaš po čebričku?
 — Jurčku delam kratek čas.
 — Kje pa je Jurček?
 — Pod čebričkom.

Nič ne ustavljal, to je lahko maskiran sosedov Francelj!

Si ti, Ivan?

Dve uri že zijaš tisto kozo pri sosedni mizi!

Pogovor

Z naročniki

Najprej, dragi naročniki, pristrčna hvala za tako številne, lepe letoletne čestitke. Še posebej se zahvaljujemo za redno plačevanje naročnine RODNE GRUDE in SLOVENSKEGA IZSELJENSKEGA KOLEDARJA.

Vsem bi radi odgovorili, a smo že v januarski številki povedali, da žal, tega ne utegnemo. Prosimo tudi, da z razumevanjem vzamete na znanje omenjeno sporočilo v prvi letošnji številki. Ponavljamo, da ne moremo odgovarjati na vsa pisma in potrjevati vsakemu posebej prejem denarja za naročnino. In ponovno vam zagotavljamo, da vso došlo pošto in denarna nakazila sproti knjižimo. Nekaterim bomo uspeli ali pa morali odgovoriti osebno, zaradi morebitnih vprašanj, nekaterim bomo odgovorili na kratko v reviji, drugi pa bodo vedeli do kdaj imajo poravnano naročnino iz datuma, ki bo pripisan ob naslovu na kuverti RODNE GRUDE. Tako so o stanju naročnine obveščeni pri tej številki naročniki iz ZDA in Kanade. Dobrodošlo nam bo vaše mnenje glede takega načina poslovanja, ki ga uvajamo zaradi štednje pri poštini in času.

Do 15. januarja, ko smo oddali to poročilo v tiskarno, so nam poslali denarna nakazila:

Iz ZDA: Mary BENEDICT za VOLEK, Augusta SLEJKO, Mona PUSOVIČ-DAVIDSON, Paul PEKLEY, Boris ANŽLOVAR, J. GRAHEK, Jack KOŠIR, Peter GABER, Cecilia KNAFELC, Josephine PLATNER, E. RAKAR, Mary MESOJEDEC, Raymond KLADNIK, Mary DOLŠAK za Frances URONO, Louis RANTASA, Margaret KALUŽA, Angela ZAITZ, Antonia PIRNAT, Frank MIHELICICH, John KUMŠE, Agnes TRATNIK, Philip PROGAR, Andy in Alice MIRTICH, Frances ZUMEK, Helen KAPLA, Frances SUPIC, Louis RAVNIKAR, Mary A. MILLER, John ODLAG, Frank JERSE, Mary MATYAZICH, Kayton ERZNOŽNIK.

Iz Kanade: Miroslav PUC, Leslie HULL, V. KRANCAN, John LUZAR, John KOSMAČ, Ciril ZUPAN, Gefica PREGELJ, Rudi in Ivica MILAVEC.

Iz Nemčije: Jože KORBÖR, Josef KOŠIR, Mirko PETROVIČ, Janko KOŠUTA, Martin VERBANČIČ, Marija ZAKOJC, Vinko UPLAZNIK, Ladi KREVS, Karolina VINTAR.

Iz Avstrije: Jože VENGUST, Janez GLOBČNIK.

Iz Francije: Joseph INKRET, Marjete MAGAJNE, Pavla JERINA, Francois BURNIK za 15 naročnikov, Joseph TURK, Karolina SKOFCA.

Iz Švedske: Miško in Angela ČOKOLIČ, Franc BREZNIK, Silva in Slavko KOROŠEC, Zmago PAHERNIK.

Iz Belgije: Maria KVARTIČ, Marija KNEZ, Cirila KNEZ.

Iz Avstralije: Alfred BREZNIK, Albina VUK, Franc KACIČ.

Iz Italije: Maria CARLI.

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1967 — Za naknadne naročnike imamo na zalogi še nekaj KOLEDARJEV 1967. Pohitite z naročilom in pišite na naslov: **SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA** Ljubljana, Cankarjeva 1 — Rojaki v ZDA si lahko nabavijo koledar pri PROSVETI v Chicagu ali pri TIVOLI IMPORTS v Clevelandu.

DRAGI ROJAKI,

kadar obiščete domovino, se ustavite v Ljubljani in obiščite tudi

Gostinsko podjetje Ljubljana

Prisrčno vas bomo sprejeli in vam omogočili, da se boste okrepčali in zadovoljni nadaljevali pot v vse smeri Slovenije

Vabimo vas v naše obrate:

KOLODVORSKA RESTAVRACIJA,
Ljubljana, Trg OF 6

RESTAVRACIJA »ČINKOLE«,
Ljubljana, Poljanska c. 21

RESTAVRACIJA »MIKLOŠIČEVA KLET«,
Ljubljana, Miklošičeva 28

RESTAVRACIJA LJUDSKA KUHINJA,
Ljubljana, Streliška 12

GOSTILNA IN PRENOČIŠČA
»STARI TIŠLER«,
Ljubljana, Moša Pijadejeva c. 24

GOSTILNA »MAČEK«,
Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 15—17

GOSTILNA »PRI LOVCU«,
Ljubljana, Trg mladinskih delovnih brigad 1

BIFE »ZMAJ«,
Ljubljana, Šmartinska 24

BIFE »SODČEK«,
Ljubljana, Trubarjeva 40

Na svidenje v Gostinskem podjetju
»LJUBLJANA« v Ljubljani!

Tekstil in konfekcija
za dom, delo
ali potovanje

modna hiša

L J U B L J A N A - M A R I B O R

PRI PLAČILU V DEVIZAH
UŽIVATE POPUST

Največja specializirana detajlistična
tekstilna organizacija v Jugoslaviji

VSE VRSTE
NAJSODOBNEJŠIH KOMFORTNIH STANOVANJ
GARAŽE
PARCELE ZA GRADNJO
VSE TO VAM NUDI
PO
KONKURENČNIH CENAH

»SG STANDARD«
LJUBLJANA
CELOVŠKA C. 87
JUGOSLAVIJA

PIŠITE NAM,
NA VAŠO ŽELJO
VAM POŠLJEMO
PROSPEKTE IN CENIK

VELE

trgovsko podjetje s tekstilom
na debelo in drobno

v a b i

cenjene potrošnike, da si ogledajo
dobro sortirano zalogo v vseh
njenih poslovalnicah v Ljubljani

LJUBLJANA

TEKSTIL

Za nakup vseh vrst modnega
blaga v svojih poslovalnicah

ROKAVIČAR, Titova 10

PIONIR, Titova 17

NOGAVIČAR, Nazorjeva 3

JELKA, Miklošičeva cesta 34

MAJA, Miklošičeva 10

se priporoča
trgovsko podjetje

Izbira

LJUBLJANA
Tomšičeva 2/V

**Nikla Marinović, hči
ribiča iz Dubrovnika,
najlepša Jugoslovanka
in druga najlepša na
svetu**

Z letošnjega mednarodnega smučarskega srečanja v Bohinju (Foto: E. Šelhaus)

